

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta

Ústav světových dějin
Historie

Michal Rambousek

Proměna vztahů západofranckých králů a Normanů (911-1066)

Transformation relationships of West-French Kings and Normans (911-1066)

Bakalářská diplomová práce

2020

Vedoucí práce: doc. PhDr. Václav Drška, Ph.D.

Poděkování:

Zde bych chtěl poděkovat svému vedoucímu práce doc. PhDr. Václavu Drškovi, Ph.D., za jeho cenné rady, výborné vedení a hlavně ochotu a podporu. V neposlední řadě patří moje poděkování i všem ostatním, kteří mi dodávali důvěru a energii při sepisování této práce.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

.....

Datum

.....

Podpis autora práce

Anotace: Cílem práce je primárně představit proměnu vztahů jednotlivých karlovských a kapetovských králů, které udržovali se svými sousedy v Normandii, kteří se vypracovali od pouhých vikingských vůdců až do pozice mocných vévodů severní Francie, jejichž území přesahovali hranice dnešního normandského kraje. V závěru práce se budou analyzovat kroky Viléma Dobyvatele, které nutně vedly k bitvě u Hastingsu a reakce Filipa I. na tyto kroky. Tyto vztahy budou sledovány na základě analýzy dobových franckých kronik a jejich autorů. Bude se sledovat vztah autorů s oběma stranami a jak se tento vztah projeví v jejich díle.

Annotation: The goal of this work is to introduce primarily the transformation of the relations between the individual kings of Karlovy Vary and Capetian kings, which they maintained with their neighbors in Normandy, who have evolved from mere Viking leaders to the position of powerful dukes of northern France, whose territories exceed the borders of today's Normandy region. At the end of the work will be analyzed, the steps of William the Conqueror, which necessarily led to the Battle of Hastings and the reaction of Philip I to these steps. These relations will be observed on the basis of an analysis of Frankish chronicles and their authors. The relationship between the authors and the two parties will be followed and how the relationship will be reflected in their work.

Klíčová slova: Normané, Frankové, Západofranská říše, Normandie,

Key words: The Normans, the Franks, the West-French Empire, Normandy

Obsah

Úvod.....	6
1. Příchod Vikingů a vývoj franského království	10
2. Politika Karla III. (911-923)	14
3. Agresivní politika posledních králů dynastie Karlovců (923-987)	19
3.1. Nástup Ludvíka IV. a pokračování vlády Karlovců.....	21
3.2. Upevňování moci Hugo Kapeta	25
4. Nástup Kapetovců (987-1066).....	28
4.1. Nástup dynastie Kapetovců na francouzský trůn	28
4.2. Jindřich I. a Vilém Dobyvatel	32
4.3. Invaze Viléma Dobyvatele do Anglie	35
5. Obraz normanských vévodů a západofranckých králů v pramenech ...	40
Závěr.....	46
Seznam použitých zdrojů	48

Úvod

V této práci bych se chtěl věnovat vztahům, které mezi sebou měli vikingští vůdci, později vévodové z Normandie a západofranští králové. Jako období jsem si zvolil 10. století, konkrétně mezi usazením Rolla v Normandii v roce 911 a rokem 1066, kdy proběhla bitva u Hastingsu a Vilém Dobyvatel se stal králem Anglie. Budeme tedy hlavně sledovat severní Francii ve zmíněném období. V období raného středověku byl Francká říše nejmocnějším královstvím v Evropě. Bývalá Východořímská říše, nyní Byzancká říše, ztratila mnoho svých držav a tudíž se o dění v Evropě starala jen okrajově. Další mocnou osobou ranně středověké Evropy byl římský papež, který si nárokoval duchovní moc nad nyní již neexistující západofranckou říší, na jejíž troskách vznikla říše Franků. Franská říše se dělila na několik správních celků, kde vládli, v některých dobách samostatně, franští šlechtici. Na území dnešní Francie byli tyto velké celky celkem tři, jmenovitě Neustrie, Akvitánie a Burgundsko. O něco dál na východ, na území dnešního Německa byla Austrasie a některé další celky, které připojil v době největšího územního rozmachu Karel Veliký, například Bavorsko, Švábsko nebo jižněji na Apeninském poloostrově Langobardské království. Jednotlivé celky se pak dále ještě členily na jednotlivá hrabství a později vévodství. Ve své práci se budu zmiňovat pouze o těch, která nějakým způsobem byla zapojená do vztahů, které hodlám sledovat.

Toto téma jsem si zvolil, neboť v Evropě je vztah Vikingů v Normandii a franckých panovníků svým způsobem jedinečný. Vikingové byli na území dnešní Normandie usazeni s požehnáním panovníka ale nikdy se zcela nestali jeho poddanými. Ani v Anglii, kde se Vikingové usazovali násilnou cestou, ani v jiné části Evropského kontinentu neměli severané z oblastí dnešní Skandinávie takové postavení a nikde nezískali tolik vlivu a moci jako právě v Normandii. Navíc tyto vztahy ovlivňovaly nejen dění na území franckého, později francouzského království, ale i v celé Evropě. Můžeme zmínit například, že právě z Normandie se vypravili bojovníci hledat štěstí do jižní Itálie, kde o několik desetiletí později vzniklo silné normanské království, označované jako Sicilské království. Dále právě z Normandie vplula invazní armáda vévody Viléma Dobyvatele, která dobyla a podmanila si celou Anglii a udělala z normanského vévody anglického krále a zakladatele rodu Plantagenetů. Vikingové ovlivnili ať přímo, či nikoliv, velkou část událostí v desátém a jedenáctém století v Evropě a troufám si tvrdit, že tomu tak bylo právě díky síle kterou představovali Normané ve Francii.

Jednotlivé osobnosti, které budu zmiňovat v této práci jsou v pramenech líčeny z různých pohledů, které záleží na jednotlivých autorech kronik. Primárně pracuji s kronikami, které psali autoři sympatizující či lépe řečeno pracující pro normanské vévody. Tudíž Normané budou spíše hodnoceni v jejich kronikách pozitivně, na rozdíl od nepřátel, kterými byli i západofrančtí a poté francouzští králové. Ovšem v kronikách franckých nebo anglických vidíme jiný obraz, který budu sledovat a porovnávat s těmi normanskými.

Základní otázka, kterou si budu v této práci klást, je, jak se vyvíjel vztah Normanů a franckých králů v průběhu zmiňovaného období s přihlédnutím k dobovým kronikám. Dále bych se rád zamyslel nad tím, jak na tyto vztahy hledí dobové kroniky a prameny, zda mají jednotný názor. A pokud tomu tak není, tak z jakého důvodu. Budu pracovat s kronikami jak normanských kronikářů například Duda ze Saint-Quentinu nebo Viléma z Jumiéges, tak s kronikami čistě franckých autorů jako Flodoard a podobně, a částečně i s anglickými kronikami jako například *Vita Edwardi* nebo kronikou Viléma z Malmesbury. Cílem této práce je přispět k porozumění dané doby, pro kterou bohužel nemáme dnes větší množství pramenů a jsme odkázáni na několik málo. Dále je cílem představit souvislosti a možné příčiny některých důležitých evropských událostí, které jsem zmiňoval výše, jako například invaze do Anglie. Nakonec bych rád zmínil, že jelikož v českém prostředí neexistuje odborná historická práce, která by se těmto vztahům detailněji věnovala, má tato práce přispět k historickému bádání v této oblasti.

Nyní bych rád představil několik základních pramenů a titulů se kterými ve své práci hodlám pracovat. Zaprvé je to kronika Duda ze Saint-Quentinu s názvem *De moribus et actis primorum Normanniae ducum*. Autor v této kronice sleduje události spojené s vládci v Normandii. Začíná už údajným otcem Rolla, budoucího normanského vládce, který se jmenoval Hasting v roce 852. Pokračuje životem Rolla, jeho odchodem ze Skandinávie a jeho úspěchy ve francké říši a rokem 911. Jako další sleduje Rollova syna Viléma *Dlouhý meč*, přičemž přichází s několika teoriemi ohledně jeho zavraždění v roce 942. Dudova kronika končí rokem 996 a smrtí Richarda I., kterého vidí, jako ideálního vládce a dokonalého člověka. Nicméně věrohodnost tohoto pramene byla zpochybněna již v 19. století historiky z Německa, konkrétně Ernstem Dümmlerem a nebo Georgem Waitzem. Jiní odborníci, třeba Johannes Steensrup a Jules Lair, taktéž kritizovali věrohodnost pramene, ovšem uznávali výpovědní hodnotu kroniky pro normanské dějiny. Mírné rehabilitace se dílo kronikáře Duda dostalo až v 2. polovině 20. století. Pierre

Bauduin a François Neveux, normanští historici, vysledovali, že některé historické fakty jsou doložena i v jiných pramenech.

Z díla *De moribus et actis primorum Normanniae ducum* kronikáře Duda ze Saint-Quentinu vychází několik pozdějších pramenů, které jsou rovněž důležité pro tuto práci. Zaprvé je to například Vilém z Jumiéges ve své kronice *Gesta Normannorum Ducum*. Jeho kronika popisuje jak události kolem usazení Rolla v Normandii, tak události, které následovali po smrti Richarda I. v roce 996. Stěžejní část jeho práce je věnována vévodovi Vilému Dobyvateli, protože Vilém z Jumiéges psal v době vlády zmíněného vévody. Proto vidí vévodu Viléma jako ideálního křesťana a křesťanského vládce a jeho činy, jako je invaze do Anglie ospravedlňuje. Druhým pramenem ze kterého budu ve své práci vycházet, a který navazuje na kronikáře Duda ze Saint-Quentinu, je Vilém z Poitiers. Podobně jako Dudo, nebo Vilém z Jumiéges ani tento kronikář není pro historiky příliš důvěryhodný. Jeho kronika *Gesta Guillelmi* se zaměřuje převážně na život vévody Viléma Dobyvatele. Je důležitým pramenem pro samotnou bitvu u Hastingsu roku 1066, neboť je psaná člověkem, který se pravděpodobně samotné bitvy účastnil.

Nakonec by bylo dobré zmínit alespoň jedno dílo ze sekundární literatury. *The Normans, The History of a Dynasty* je dílo anglického historika Davida Crouche. V této knize sleduje osudy normanských vládců od Rolla z Normandie až po Štěpána III. z Blois. Pro tuto práci budeme čerpat z první poloviny zmíněné knihy, tedy do doby dobytí Anglie vévodou Vilémem Dobyvatelem. Autor se ve své práci věnuje především událostem, které se týkají vládců a později vévodů z Normandie, a zároveň které jsou spjaté s anglickými dějinami. Přesto je tato práce důležitá, neboť popisuje i okolnosti důležité pro normanské území ve Francii, které je jedním z předmětů zkoumání této práce.

Představme si nyní rozdělení celé mé práce. Tato práce je rozdělena na čtyři kapitoly, které mapují vztahy jednotlivých franských a později francouzských panovníků a na pátou kapitolu analyzující jednotlivé osobnosti v kronikách. V první kapitole bude nastíněn vývoj, který vedl k vytvoření prostoru pro vývoj vztahů Normanů a franckých panovníků. Kapitola se tedy bude věnovat období od prvních vikingských nájezdů až po rok 911 a smlouvu v Saint-Claire-sur-Epte. Touto smlouvou vznikla oblast později nazývaná jako Normanské vévodství a král Karel III. se tedy musel snažit si udržet vztah se svým novým sousedem vikingským vůdcem Rollem. Druhá kapitola bude rozvíjet toto soužití na základě kroniky Duda ze Saint-Quentinu. Bude se věnovat období 911 až 924, kdy byl král Karel III. sesazen z trůnu. V následující kapitole začneme vztahy mezi Rollem

a králi Robertem z rodu Robertovců a Rudolfem z Burgundska. Zmíníme nástup nového normanského vůdce Viléma *Dlouhý meč* a jeho zavraždění roku 942 během vlády Ludvíka IV., syna Karla III.. Kapitulu zakončíme nástupem vévody Huga Kapeta na franský trůn v roce 987. Od této doby přichází změna terminologie, kdy se z franských panovníků stávají francouzští panovníci. V poslední kapitole se budeme zabývat vztahem nové dynastie Kapetovců a nyní již normanských vévodů. Budeme sledovat upadající moc kapetovských králů a zároveň vzrůstající moc normanských vévodů, což vyvrcholí v roce 1066 bitvou u Hastingsu a korunováním vévody Viléma Dobyvatele anglickým králem. Od této chvíle se změnil vztah a poměr sil mezi francouzskými panovníky a vévody z Normandie, kteří jsou zároveň králi Anglie. Tento poměr sil vyústí až ve Stoletou válku, která však už není předmětem zkoumání této práce. V poslední kapitole budu rozebírat pohled různých dobových kronikářů na osoby zmiňované v této práci. Budu analyzovat důvody jejich sympatií i nepřátelství. Nyní můžeme přistoupit k samotnému rozboru kronik a sledování vztahů.

1. Příchod Vikingů a vývoj franského království

Vikingové se do zorného pole franckých kronik dostali zhruba už v 8. století, kdy vypluli ze Skandinávie a začali plenit pobřeží Fríska, které bylo nejbližší. Jejich příchod a výboje byly motivovány převážně honbou za bohatstvím, ovšem nebyl to jediný důvod. Oblasti Skandinávie, odkud Vikingové vyplouvali, byly totiž poměrně nehostinné a chudé. Navíc tu hrál roli i nárůst populace, proto se mladíci, kteří nemohli získat rodinné dědictví vydávali na moře.¹ Znamená to, že Vikingové vyrazili plenit do bohatších oblastí západní Evropy, odkud mohli přivést do své domoviny bohatou kořist či se v těchto oblastech sami usadit. Další důležitý důvod byla sociální změna ve společnosti tehdejších Skandinávů.² Tím jsou míněny snahy skandinávských králů sjednotit celé Norsko, Dánsko nebo Švédsko, což se nelíbilo místním velmožům. Jako poslední neméně důležitý faktor bylo postupné pronikání křesťanství do těchto oblastí, a proto někteří Vikingové hledali domov jinde, neboť se nechťeli podřizovat křesťanskému Bohu. Nájezdníci z oblastí dnešního Norska a Dánska se objevili již za vlády Karla Velikého, ale byly to zatím jen drobné nepříjemnosti pro franské panovníky. Tyto nájezdy byly možná způsobeny franskými výboji v Sasku a spojenectvím Franků a slovanských Obodritů.³ Slované a Dánové měli mezi sebou letité spory a míchání Franků do politické rovnováhy v severní Germánii byl zřejmě jedním z impulzů pro Vikingy. Samozřejmě jednoduší a možná přesnější je důvod, že Vikingové napadali franská území, protože byla bohatší než území jejich sousedů, tedy Obodritů a podobně.⁴

Hlavní nápor nájezdníků ovšem přišel až v následujícím století, poprvé za vlády Ludvíka Pobožného. Zhruba od roku 823 je doloženo soustavné plenění franckého pobřeží od Flander po Akvitánii. V roce 841 byl vyplněn Dorestad ve Frísku, jeden z větších přístavů na severním pobřeží. Toto je první doložený útok na takto velký přístav.⁵ Vikingové využili války mezi Ludvíkem a jeho syny. Otázkou je, nakolik byli informováni o událostech a politickém dění v království. Dá se usuzovat, že se o ní dozvěděli až teprve na místě, a poté tato informace měla cenu zlata, neboť konflikt a všeobecný zmatek jim umožnil plenit dle libosti.⁶ Následoval útok na město Rouen, město už přímo na franckém

¹ Graham-Campbell, J. a kol.: *Svět Vikingů*, Praha 1998, s. 55-57.

² Wolf, K.: *Daily life of the Vikings*, Westport 2004, s.105-120.

³ BEDNAŘÍKOVÁ, J., *Stěhování národů a sever Evropy*, Praha 2017, s. 87-88.

⁴ ARBMANN, H., *Vikingové*, Praha 1969 s. 25-26; Graham-Campbell, *Svět Vikingů*, s. 58.

⁵ BEDNAŘÍKOVÁ, *Stěhování národů*, s. 91.

⁶ OXENSTIERNA, E. C. G.: *The Norseman*, New York, 1965, s. 64-66.

území. V pozdějších letech se vikingští bojovníci usazují a opevňují u ústí velkých řek, jako třeba Seiny. Mezitím byla ve francké říši roku 845 ve Verdunu uzavřena smlouva. Ludvíkovi synové si mezi sebou rozdělili velké francké území. Pro nás je důležitá pouze západofrancká říše a její panovník.

Rozdělená franská říše byla snadnějším cílem kořistnických výprav severanů.⁷ Karel Holý, který nastoupil na trůn v západní části rozdělené říše, to pocítil. Roku 845 dochází k prvnímu doloženému napadení Paříže dánským králem Horikem.⁸ Po vyplacení 7000 liber stříbra Karlem Holým, odplul se svými bojovníky zpět na moře. O dva roky později vyplenili Vikingové Bordeaux, bohaté město v Akvitánii. Nájezdníci, kteří plenili v oblastech dnešní Francie, se často usazovali v dobytých osadách či městech. Nebylo to ovšem dlouhodobě nebo dokonce trvale. Většinou šlo o pouhé přezimování. Na jaře se nalodili na své lodě a vyrazili na další nájezdy. Dalo by se říci, že tato situace by se dala přirovnat k poměrům, která nastala těsně před rozpadem římské říše.⁹ Nebyl rok, kdy by neproběhl vikingský nájezd.

Franská říše měla problémy na více frontách. Kromě neustálých nájezdů Vikingů museli její králové řešit problém útočících Byzantinců, kteří roku 848 plenili marseillský přístav a nebo muslimů, kteří vyplenili baziliku sv. Petra v Římě. Jelikož Karlovi měli v papeži důležitého spojence a přímo sousedili s papežským územím, museli tuto hrozbu brát v potaz. Pro nás je ovšem důležitější vývoj na severním pobřeží franckého království. Franští vladaři se pokusili zatlačit na dánského krále, aby nájezdy dánských Vikingů zastavil. Zřejmě neúspěšně, neboť útoky pokračovaly i následující roky. Vikingové znovu vyplenili Bordeaux v Akvitánii a Dorestad ve Frísku. Je tedy vidět, že se vraceli na známá místa, kde si předtím zajistili bohatou kořist, speciálně tedy do velkých bohatých měst a přístavů. Franští vládci se tuto situaci snažili řešit různými způsoby. Buď najímali Vikingy, nebo je uplatili, aby plenili na území jejich nepřátel i třeba dalších franských panovníků. Tím pádem přesunuli nebezpečné nájezdníky ze svého vlastního území jinam. Druhou možností bylo cílené usazení severanů na vlastním území. Vikingové tak měli bránit tuto zemi před svými soukmenovci a zároveň neplenili oblast, kde byli usazeni.¹⁰

Roku 877 zemřel císař Karel Holý a nakrátko ho nahradil Ludvík II.. Ten ovšem zemřel o dva roky později a vláda tak přešla na Ludvíkova syna Ludvíka III., který dokázal

⁷ BANCKOVÁ, C., *Vikingové*, Praha 2018, s. 60.

⁸ ARBMANN, *Vikingové*, s. 29.

⁹ BEDNAŘÍKOVÁ, *Sever Evropy*, s. 93-94.

¹⁰ BANCKOVÁ, *Vikingové*, s. 60.

Vikingy porazit v bitvě u Saucourt-en-Vimeu.¹¹ Jeho bratr Karloman, který vládl do roku 882, zemřel bezdětný při pádu z koně. Nakonec se na trůně usadil východofrancký král Karel řečený Tlustý, který na okamžik spojil obě části francké říše. Do období jeho vlády připadá velké obléhání Paříže Vikingy roku 886.¹² Probíhalo téměř osm měsíců a vyžádalo si mnoho mrtvých na obou stranách. Vikingové během obléhání stihli poplenit okolí, například v Arrasu klášter sv. Vedasta.¹³ Císař Karel Tlustý se několikrát pokoušel Normany porazit v boji. Bohužel Normanům dorazily posily a Franky opakovaně porazili. Císař se tudíž uchýlil k diplomacii. Udělil Vikingům povolení projít franskou říší a plenit v Burgundsku. Navíc jim slíbil nemalé množství stříbra. Seveřané vyplenili zbytek okolí Paříže, samotné město ale přežilo. Karel Tlustý byl nedlouho poté nucen se vzdát západofranckého trůnu a roku 888 zemřel.

V západofranské říši nakonec získal nejvíc moci vévoda Odo z Paříže, který osobně bránil Paříž proti Vikingům. Tento vývoj událostí a zmatek byl Vikingům velice vhod.¹⁴ Do Burgundska se nakonec přepravili a plenili tam celých šest měsíců.

Devadesátá léta znamenala konec vrcholného období vikingských nájezdů v této oblasti. Samozřejmě stále několik skupin nájezdníků plenilo osady, ale již to nebyly masivní nájezdy. Většina seveřanů se přesunula do Anglie, která se zdála být snadná kořist. Přestože se poté někteří vrátili zpět, již nebyli tak devastující, jako v předchozích desetiletích.¹⁵ Králem západofrancké říše byl zvolen, po odstoupení a smrti Karla Tlustého, hrabě Odo z Paříže. Tento mocný šlechtic bojoval několikrát proti vikingským nájezdníkům, například u Montfaucon, kde je porazil.¹⁶ Přesto byl nucen bojovat také proti vnitřním nepřátelům. Tím je myšlena část franckých šlechticů, kteří požadovali korunovaci Karla Prostřáčka, syna Ludvíka II..

Roku 898 král Odo z rodu Robertovců zemřel a na západofranský trůn skutečně nastoupil Karel III. Prostřáček.¹⁷ Ten je pro nás v tuto chvíli velmi důležitý. Byl to právě on, kdo roku 911 uzavřel dohodu s Vikingy a udělil jim povolení usadit se u ústí Seiny. Tomuto jednání předcházela porážka Rolla během obléhání v Chartres.¹⁸ Původ

¹¹ THEIS, L.: *L'Héritage des Charles, De la mort de Charlemagne aux environs de l'an mil*, Paris 1990, sv. 1, s.115.

¹² OXENSTIERNA, *The Norseman*, s. 68.

¹³ BEDNAŘIKOVÁ, *Sever Evropy*, s. 117-118.

¹⁴ Tamtéž, s. 119-120.

¹⁵ ARBMAN, *Vikingové*, s. 45.

¹⁶ BRADBURY, J.: *The Capetians: Kings of France, 987-1328*, London, New York 2007, s. 31-32.

¹⁷ Dále označovaný jako král Karel, Karel Prostřáček nebo Karel III..

¹⁸ LAIR, J-A., *Le Siège de Chartres par les Normands (911)*, Caen 1902, s. 75-79.

vikingského vůdce Rolla, který se nám zde objevuje, je dodnes poněkud nejasný. Normanští kronikáři, jako Dudo ze Saint-Quentinu i Vilém z Jumiége, nám říkají, že byl původem z Dánska nebo z Norska. Dodnes si obě země Rolla přivlastňují. Je známo, že se účastnil obléhání Paříže a později plenil sám severní pobřeží. Už v roce 876 dobyl velké město Rouen a roku 911 obléhal město Chartres. Král Karel Rolla a jeho Vikingy porazil a donutil je k jednání. Výsledkem byla smlouva v Saint-Claire-sur-Epte, díky které se Rollo stal skutečným pánem Rouenu a území kolem ústí řeky Seiny.¹⁹

Tato smlouva a usazení Vikingů nám dává možnost zkoumat vztahy, které panovaly mezi nově příchozími Vikingy a dlouhodobě usazenými Franky. Otázkou, kterou je tedy třeba zodpovědět, je, jak se námi představené vztahy vyvíjely v následujících letech. Tyto vztahy můžeme zkoumat, například v otázce náboženství, politiky nebo kulturních zvyčích.

¹⁹ LAIR, J.-A.: *Le Siège de Chartres*, s. 79-81.

2. Politika Karla III. (911-923)

Smlouvou v Saint-Clair-sur-Epte roku 911 Rollo získal území kolem ústí řeky Seiny a jeho vztah s franckým králem Karlem III. se změnil. Z původního vikingského nájezdníka se touto smlouvou stal královský vazal a osoba s nezanedbatelným politickým vlivem v severní Francii. V otázce vazalského vztahu, který mezi sebou měli Rollo s Karlem III., panuje mezi historiky ve Francii rozpor. Na jedné straně se část francouzských historiků, mezi které patří Auguste Dumas, Ferdinand Lot a Henri Prentout, domnívá, že Rollo během smlouvy v Saint-Claire-sur-Epte absolvoval klasický rituál, při němž přísahal věrnost a vazalitu králi Karlovi.²⁰ To znamená, že vložil ruce do rukou svého *seniora*, v tomto případě tedy Karla III.. K této události se pojí příběh o tom, jak měl Rollo políbit králi nohu jako symbol nadřazenosti svého pána. Vikingskému vůdci to ovšem nepřišlo důstojné a tak vybral mezi svými Vikingy náhradníka. Tento Viking králi políbil nohu, ale tak nešikovně, že král upadl. Incident ale neměl podle dochovaných údajů žádný negativní vliv na spojenectví. V tomto příběhu můžeme vidět rozdíl v kultuře Franků a Vikingů a navíc se tak dá argumentovat, že Rollo skutečně byl franckým vazalem. Naproti tomu ale jiná část historiků ve Francii zavrhuje vazalitu Rolla. Odvolávají se na to, že i Dudo ze Saint-Quentinu popírá jakýkoliv náznak, že by vikingský vůdce přijal oblasti u ústí řeky Seiny jako léno. Akt, který proběhl na řece Epte roku 911 prý měl být pouze jakousi formou pocty, kterou mělo být naznačeno, že území, která Rollo obdržel, jsou stále nedílnou součástí franckého království. S touto tezí přišel francouzský historik Jean François Lemarignier a později se k ní přihlásil i David Bates.²¹ Americký historik Charles Homer Haskins se ale kloní spíše k názoru, že obě strany které se obřadu účastnili si ho vyložili po svém. Král Karel si zřejmě představoval, že si na severu Francie vytvořil vazala s feudálními povinnostmi. Vikingský vůdce to celé bral pouze jako dar, který vlastnil on a jeho muži, protože tímto způsobem byl nastavený územní systém ve Skandinávii.²²

Pokud se podívám na popis oné události v kronice Duda ze Saint-Quentinu, je pravdou, že nikde není ani zmínka o tom, že by se Rollo stal královským vazalem nebo složil králi slib věrnosti. Naproti tomu Vilém z Jumiége a slibu věrnosti mluví a přidává k němu onu příhodu s políbení královny nohy, o které jsem psal výše. Dále Dudo píše, že

²⁰ Shrnuto v LEMARIGNIER, J.-F., *Recherches sur l'hommage en marche et les frontières féodales*, Paris 1886, s.79–80.

²¹ BATES, D., *Normandy before 1066*, Londýn 1982, s. 59–60; REYNOLDS, S., *Fiefs and Vassals*, Oxford 1994, s. 137.

²² HASKINS, CH. H., *Normani v evropských dějinách*, Praha 2008, s. 52–53.

král daroval „...jemu a následníkům jeho zemi kolem řeky Epte k moři jako půdu a statky, na věky.“²³ Klíčové je dle mého názoru slovo *allodum*, což označuje statek bez lenního závazku. To mě vede k závěru, že celé území Rollo dostal do osobního vlastnictví, jak bylo běžné ve skandinávských zemích a pokud tam proběhl nějaký slib věrnosti, byl spíše formálního charakteru.

Karel III. se přesto stále obával síly, kterou Rollo a jeho válečníci představovali. Navíc měl Rollo v době sjednání smlouvy v Saint-Claire-sur-Epte za manželku Popu, dceru hraběte Berengara z Rennes, i když jí kvůli králově dceři Gisele poslal do kláštera i se synem Vilémem.²⁴ Jeho první manželství ale znamenalo, že kromě toho, že byl jedním z důležitých vikingských vůdců, byl také napojený na neustrijské vznešené rody. Přidělením tohoto území si tak Karel Prostřáček chtěl zajistit pevnou pozici u ústí řeky Seiny, kde v té době žila velká komunita Vikingů, kteří tím pádem měli dostat jednotné velení, aby se zamezilo dalším nájezdům do vnitrozemí franckého království. Spojenectví s Rollem tedy vypadalo oboustranně výhodně. Důkazem toho je svolení Karla III., aby se Rollo usadil v městě Rouen. I když už město fakticky nepatřilo do francké sféry vlivu, poté co ho v roce 907 Vikingové dobyli. Ovšem i když si král ze svého bývalého nepřitele udělal spojence územím, následně se pokusil si svého nového spojence zavázat ještě více, a to sňatkem se svou dcerou Giselou.²⁵ Další otázky francouzských historiků vyvstávají ohledně legitimacy královny dcery. I když Dudo tvrdí, že to skutečně byla právoplatná dcera krále Karla, je tu jistá nesrovnalost. Král se totiž oženil až v roce 907, což by muselo znamenat, že pokud budeme věřit Dudovi z Saint-Quentinu, tak by Gisele bylo v době sňatku s Rollem pouhých 5 let.²⁶ Tudíž, nakolik by to potěšilo vikingského vůdce Rolla, není jisté.

Na jejich napjatém vztahu nemohl nic změnit ani Rollův křest, který byl podmínkou smlouvy ze Saint-Clair-sur-Epte, i když připustíme, že hrál velice důležitou roli. Jako správný křesťanský panovník mohl král Karel uzavřít spojenectví pouze s křesťanem a Rollo, který už měl zkušenosti s jednáním s franckou elitou, tento krok chápal a s novou rolí křesťanského franckého šlechtice se rychle sžil. Důvodem Rollovi ochoty se nechat pokřtít byl vikingský zvyk po porážce přijmout křest, aby mohli

²³ „...ipse et succedores eis ipsam terra Eptae fluvio ad mare usque fundum et allodum, in sempiternum.“, Dudo ze Saint-Quentin, *De moribus et actis primorum Normannorum ducum*, L. LAIR (ed.), Caen 1865, s. 168.

²⁴ *Des mémoires relatifs à l'histoire de France: Vilém z Jumiége, Histoires de ducs de Normandie*, Vilém z Poitiers, *Vie de Guillaume le Conquérant*, GUIZOT, M. (ed. et trans.), Caen 1826, s.46-47; Dudo ze Saint-Quentin, s. 157.

²⁵ Vilém z Jumiége, s. 52.

²⁶ BAUDUIN, P., *Chefs normands et élites franques, fin IXe siècle-début Xe siècle*, in BAUDIN, P. (ed.), *Les fondations scandinaves en Occident et les débuts du duché de Normandie*, Caen 2005 s. 182-183.

vyjednávat o svém osudu.²⁷ Tudíž vyvstává otázka, nakolik byl Rollo skutečným křesťanem. Pravděpodobné je, že v soukromí stále uznával své staré pohanské bohy, byť na veřejnosti dával na odiv svůj vztah ke křesťanství.²⁸ V kronikách toto tvrzení není explicitně vyjádřeno a vycházíme z menších náznaků, jako bylo třeba to, že stále udržoval ve svém vojsku velký počet pohanských Vikingů, nebo že svého syna Viléma dal učit v Rouenu dánsky. Rollo v kronikách celkově po svém křtu působí jako velice horlivý křesťan. Je také třeba brát v potaz, že Dudo ze Saint-Quentinu byl křesťanský mnich a tudíž nemohl připustit, aby normanský vůdce nebyl příkladný křesťan. Velký příklon ke křesťanství, to znamená stavbu kostelů, klášterů a podobně, razil až jeho pravnuk Richard II. Kronikáři sice okrajově zmiňují, že normanští vévodové byli příkladnými křesťanskými šlechtici, ovšem ověření tohoto faktu máme doloženo prameny až právě u Richarda II.²⁹

Ke zhoršení osobních vztahů Rolla a krále Karla mohlo poté vést i to, že podle záznamů jak u Duda ze Saint-Quentinu, tak u Viléma z Jumiége, který z Duda vycházel, se Rollo ve svých projevech obrací výhradně na vévodu Roberta, který byl druhý nejmocnější muž v západofranckém království.³⁰ Důvodem byl fakt, že vévoda Robert fakticky koncentroval většinu moci ve franckém království, a to na základě bohatství a nejvíce spravovaných územních celků. Navíc během křtu přijal vikingský vůdce vévodovo jméno.³¹ Těžko posoudit, zda to Rollo skutečně dělal a vědomě se tak chtěl sblížit s jednou z nejdůležitějších a nejvýznamnějších osob království, která se později měla stát králem, a která měla velký vliv na současného krále Karla. Dudo když ve své kronice zmiňuje Rollův křest, píše, že se Viking obrátil na vévodu Roberta se slovy: „*Roberte, vévodo Franků, tobě věrně sloužím.*“³² Dá se říci, že by to mohla být pouze jakási obřadní uvítací formule. Ovšem krále Karla takto Robert nikdy neoslovil, nebo alespoň ne v kronice. Hodnověrnost tohoto tvrzení nelze s určitostí prokázat, neboť tato skutečnost není v jiných kronikách zmiňována. Dudo se možná snažil zdůraznit Rollovu protřelost a prohnanost, když se snažil si získat politické konexe. Tento názor ovšem příliš nekoresponduje s pozdějšími událostmi, kdy se Rollo přiklonil na stranu Karla III. proti vévodovi Robertovi a jeho nástupci Rudolfovi z Burgundska.

²⁷ BANCKOVÁ, *Vikingové*, s. 61.

²⁸ HASKINS, *Normani*, s. 54; GILBERT, M., *Les Normands et l'influence nordique en France*, Fécamp, Durand, 1945-1946, s. 103-104.

²⁹ BATES, *Normandy*, s. 85-88.

³⁰ Dudo ze Saint-Quentin, s. 167-168.

³¹ Vilém z Jumiége, s. 51-53.

³² „*Robertus, dux Francorum, tibi fidele servitium.*“, Dudo ze Saint-Quentinu, s. 167.

Na vztah Rolla a krále Karla III. mělo vliv i několik dalších faktorů. Zaprvé to, že Karel přidělil Rollovi a jeho Vikingům území u ústí řeky Seiny, což mělo za následek zklidnění severní Francie. Za druhé s přiděleným územím se pojila i příležitost, jak tvrdí Dudo, ovlivňovat politiku na území Bretaňského poloostrova. V kronice Karel III. uděluje Rollovi: „...a celou Bretaň, ve které může žít.“³³ Karel III. chtěl, ještě před příchodem Rolla a jeho vikingských bojovníků, rozšířit francký vliv, potažmo svůj vliv v Bretani tak, jak to plánovali již jeho předchůdci. Rollo a jeho Normané dostali pravomoc napadat, plenit a podrobit si tuto zemi. Bretaň byla v té době samostatným vévodstvím, kterému až do roku 907 vládl nezávislý vévoda Alan I.³⁴ Po jeho smrti se o poloostrov začalo zajímat několik důležitých mužů. Mezi franckými šlechtici, kteří vznášeli nárok na Bretaň, byl i hrabě Fulko z Anjou. Díky své výbojnosti se mu na několik let podařilo ovládnout město Nantes. Musel však město opustit, jakmile se v Bretani vylodilo několik nezávislých vikingských armád. Ani jedna z nich ale nebyla pod vedením Rolla z Normandie.³⁵ Příplutí zmíněných Vikingů byl důsledkem toho, že v Bretani již předtím operovalo několik armád, které plenily a zabíraly jednotlivá malá území. Jména vůdců těchto vojenských skupin nejsou pro tuto práci podstatná a zároveň jejich věrohodnost díky prakticky mizivému zmínění v kronikách není podložena. Normané rozhodně měli o území v Bretani velký zájem, ale normandský vůdce Rollo se zatím do událostí na poloostrově příliš nevměšoval. Králi Karlovi se možná díky tomuto vývoji událostí na severu Francie uvolnily ruce pro věnování se jiným naléhavým záležitostem, hlavně uvnitř království. Zda byl král Karel Rollovi vděčný za tuto pomoc a podporu, není v kronikách dochováno.

Závěr této kapitoly věnujeme oficiálnímu vztahu vikingského vůdce a franckého panovníka z hlediska feudální hierarchie. Jak bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, přikláním se k názoru, že Rollo nebyl vazalem krále Karla Prostřáčka. Přesto se dá usuzovat, že přislíbil panovníkovi vojenskou i politickou podporu. Tuto pomoc také králi poskytl, když vypuklo někdy v roce 921 povstání proti Karlu Prostřáčkovi vedené vévodou Robertem, hrabětem z Paříže a Poitiers, markýzem z Neustrie a Orléansu, kdy se vikingský vůdce postavil na Karlovu stranu. I když vévoda Robert sesadil z franckého trůnu Karla III. a sám se nechal korunovat králem, Rollova věrnost zůstala na straně oslabeného Karla III.

³³ SEARLE, E., *Predatory Kinship and the Creation of Norman Power, 840-1066*, kapitola 1-3; „...totamque Britanniam de qua posses vivere“, Dudo ze Saint-Quentin, s. 169.

³⁴ POISSON, H. - LE MAT, J.P., *Histoire de Bretagne*, Coop Breizh 1993, s.58-61.

³⁵ Annales de Flodoard, LAUER, P. (ed.), Paris 1903, s.1; CROUCH, D., *The Normans, The History of the dynasty*, London 2007, s. 6-8.

Normanští válečníci bojovali například v bitvě u Soissons v roce 923.³⁶ Ale z pramenů není zřejmé, zda se Rollo účastnil bitvy osobně, či vyslal pouze své bojovníky. Tuto bitvu ovšem král Karel prohrál i za účasti Rollových Vikingů. Kvůli této prohře se na trůn již nevrátil. Vévoda Robert, nový francký král, na bojišti padl. Na francký trůn tedy usedl Rudolf z Burgundska, zeť vévody Roberta, který nechoval k Rollovi vřelé sympatie a ani opačně tomu nebylo jinak. Karel Prostřáček putoval do zajetí v Château-Thierry k hraběti Herbertovi II. z Vermandois. Později byl převezen do Péronne, kde v roce 929 zemřel.³⁷

³⁶ Flodoard, s. 12-13; Vilém z Jumiége, s. 58; Dudo ze Saint-Quentin, s. 173

³⁷ LAUER, P., *Robert Ier et Raoul de Bourgogne rois de France (923-936)*, Paris 1910, s. 49-56

3. Agresivní politika posledních králů dynastie Karlovců (923-987)

Rollo se po roce 923 snažil své získané, nicméně rozlohou nevelké území zvětšit na úkor svých sousedů. To ostatně činil již za vlády Karla III. a následně pokračoval i za vlády králů Roberta a Rudolfa. Skutečně znatelně své země rozšířil až po odstranění z trůnu a uvěznění krále Karla III. Roku 924 připojil k oblasti Horní Normandie i Střední Normandii a Bessin. Z kroniky Flodoarda vyplývá, že Rollo nechal po Seině připlout loďstvo jistého vikinského vůdce Ragenolda a dokonce se k němu přidal při plenění.³⁸ Flodoard přesně zmiňuje že severané napadali také oblasti Arvernů a Sequanů³⁹, tedy tehdejší Burgundsko. Král Rudolf tedy proti němu vyslal trestnou výpravu vedenou vévodou Hugem Velikým a hrabětem Herbertem z Vermandois. Rollo ale francké šlechtice porazil a jako cenu za mír získal již zmíněná území „*Cinomannis et Baiocae*“⁴⁰, tedy Střední Normandii a Bessin. Je ale zajímavé, že tento fakt není ani v kronice Duda ze Saint-Quentinu, ani u Viléma z Jumiége. Můžeme usuzovat, že kronikáře Ragenoldův vpád záměrně vynechali, aby zakryli Rollovo porušení dohody z roku 911.⁴¹ Rollo se totiž zavázal, že bude v ústí Seiny bránit dalším vikingům, aby ohrožovali francké země. Tím, že nechal Ragenoldovi vikingy proplout a navíc se k nim přidal, tedy porušil dohodu. Normanští kronikáři tedy logicky nemohli tento fakt napsat do svých kronik, protože by vrhal stín na čest normanských vládců v Rouenu, kteří jsou jinak v jejich kronikách popisováni jako hrdinové.

Rollo se roku 927 rozhodl vzdát postavení normanského vůdce ve prospěch svého syna Viléma *Dlouhého meče*⁴². Zemřel na svém panství někdy mezi léty 928 a 933, kdy se o něm naposledy zmiňuje Flodoard.⁴³ První záležitost, kterou musel Vilém řešit, byla vzpoura na vlastním území. Jeden z normanských vůdců oblehl Viléma v Rouenu. Ten obléhání úspěšně vydržel a v následné bitvě svého protivníka porazil, díky čemuž si upevnil svoji pozici vládce Normandie.⁴⁴ Přesto mocenský vliv normanského vládce nebyl zatím tak silný, jako později vliv jeho syna Richarda I., neboť stále byla Normandie

³⁸ Flodoard, s. 15.

³⁹ Galské kmeny, které obývali podhůří Alp na severozápadě, před příchodem Iulia Caesara; Flodoard, s.15-28.

⁴⁰ Tamtéž, s.24.

⁴¹ NEVEUX, F.: *L'aventure des Normands (VIIIe et XIIIe siècles)*, Paris 2009, s. 83.

⁴² Dále pouze Vilém; Vilém z Jumiége, s. 59; Dudo z Saint-Quentin, s. 173-174.

⁴³ Flodoard, s.37-54.

⁴⁴ Dudo ze Saint-Quentin, s. 187-191; NEVEUX, F: *La Normandie des ducs aux rois, X^e – XIe siècle*, Rennes 1998, s.63.

poměrně volným uskupením vikingských lokálních vládců. Tito lokální vládci byli propojeni jen volně, i tak přeci jenom teoreticky uznávali nadvládu vládců v Rouenu.⁴⁵

Vztah normanského vládce a franckého krále nebyl tak nepřátelský jako za jejich předchůdců. Vilém byl věrný králi Rudolfovi a uvědomoval si jeho svrchovanost. Tato informace ovšem neříká, zda Vilém toto skutečně osobně cítil. Jeho aktuální chování bylo v přímém protipólu k tomu, jakou politiku zastával jeho otec. Rollo byl po celá léta nepřitelem krále Rudolfa, stál na straně sesazeného krále Karla Prostáčka. Vilém se přesto snažil držet na opačné politické straně než jeho otec. Jedním z důvodů mohla být mizející politická moc Karla III., který v roce 929 zemřel. Vilém zřejmě nehodlal zůstat bez mocného spojence. To souviselo s tím, že potřeboval potvrdit své právo na území získaná Rollem. Toho všeho se vévoda Vilém snažil docílit sňatkovou politikou. Po smrti své první ženy, která mu porodila syna Richarda⁴⁶, se normanský vůdce oženil s dcerou hraběte Herberta II. z Vermandois. Navíc zařídil sňatek mezi svou sestrou Adélou, nebo seversky Gerloc, s Vilémem, hrabětem z Poitou.⁴⁷ Tímto sňatkem se zavděčil vévodovi Hugovi Velikému z Paříže⁴⁸, mocnému šlechtici z rodu Robertovců a souběžně se tím připoutal ke králi Rudolfovi a jeho spojencům. Tyto kroky vedly nakonec ke spolenectví a vazalství přímo s králem.

V důsledku toho, že roku 933 udělil Rudolf Vilémovi právo na území Bretaňského vévodství⁴⁹, tedy jak píše Flodoard „...*zemi Bretonců podél mořského břehu*.“⁵⁰ Důvodem mohl být i fakt, že v daném regionu se nacházely tábory, či přesněji řečeno osady vikingů, kteří se tu usazovali již za Rolla, možná i dříve. Rudolf mohl počítat s tím, že tyto nevyzpytatelné Normany zkrátí sám Vilém a oni nebudou následně představovat hrozbu pro francké království, podobně jako tomu bylo v předchozím období v Normandii. Je tu ale několik zvláštností. Předně, proč Rudolf Vilémovi Bretaň vůbec daroval, když ji Normané oficiálně spravovali už od Rolla. Není pravděpodobné, že by jednoduše ignoroval donaci Karla III.. Nicméně je třeba vzít v potaz, že Flodoard, jak jsem již zmínil v úvodu, důvěryhodnější než Dudo a navíc psal zhruba v době o které nyní hovoříme. Dudo psal svou kroniku s odstupem více než půl století. Tato zmínka o právu na zmíněné území může vést ke spekulaci, že Dudo se pouze pokoušel ospravedlnit normanské vpády

⁴⁵ BATES, D., *West Francia: The Northern Principalities*, in REUTER, T. (ed.), *The New Cambridge Medieval History*, 3. sv, Cambridge 1999, s. 405.

⁴⁶ Pozdější normanský vévoda Richard I..

⁴⁷ Vilém z Jumiége, s.64-65; NEVEUX, *L'aventure*, s. 72.

⁴⁸ Dále označovaný jako Hugo Veliký.

⁴⁹ Dudo ze Saint-Quentin, s. 192-193; Vilém z Jumiége, s. 61.

⁵⁰ „...*terram Brittonum in ora maritima sitam*“, Flodoard, s. 55.

do Bretaně a tudíž pozměnil některá fakta.⁵¹ Nejpravděpodobnější vysvětlení ale bude, že se jedná o rozdílná místa. Když se totiž Rollo v roce 911 usídlil v Rouenu, jeho západním sousedem byla Bretaň, pod kterou spadali výše zmíněné oblasti Bessin. Tudíž Karel III. daroval normanskému vůdci právo na tyto přímořské oblasti a Rudolf později daroval Vilémovi území ještě dále na západ. Norman tedy pomocí sňatku a podpory krále Rudolfa získal město Avranches a území Longueville, Coudres a Illiers l'Eveque. Král Rudolf navíc daroval Vilémovi ostrovy v kanálu La Manche, které se dnes označují jako Normanské ostrovy.⁵²

Vilémovi se tedy podařilo obratnou politikou získat pod svou správou rozsáhlá území, svou rozlohou odpovídající dnešní rozloze Normandie. Postupně tak budoval nástupní prostor pro mocenský vzestup svého syna Richarda I. a dalších. Vilém se s podporou krále Rudolfa stal důležitou osobností v oblasti severní Francie, se kterou bylo třeba do budoucna počítat.

3.1. Nástup Ludvíka IV. a pokračování vlády Karlovců

Poté co v lednu roku 936 zemřel král Rudolf, na uvolněný trůn usedl vyhnaný syn Karla Prošťáčka, mladý Ludvík IV.⁵³, který si z důvodu svého nuceného exilu v Anglii vysloužil přezdívku „Zámořský“. Protože ho oficiálně do země pozval Hugo Veliký, není jasné, nakolik se normanskému vládci volba zamlouvala. Ludvík se ujal trůnu v době, kdy se Bretonci pustili do dalšího boje s Normany, aby získali zpět svá ztracená území. Vilémovi tedy vyvstaly problémy na západní hranici Normandie, přičemž mladý král Ludvík IV. mu v tomto boji nemohl mnoho pomoci. Moc Ludvíka IV. byla značně oslabena skutečností, že neměl po smrti svého otce krále Karla III. téměř žádné území ani majetek, navíc byl v době nástupu na královský trůn na vládu příliš mladý. Z tohoto důvodu vládl za něj jako regent vévoda Hugo Veliký.⁵⁴ Ludvík IV. se ale od svého regenta pokusil roku 937 osamostatnit a snažil se mu odebrat titul vévoda Franků, nejprestižnější titul v zemi. Nebyl úspěšný a z Huga Velikého si tak udělal nepřítele.⁵⁵ Toto vše způsobilo, že se země zmítala v politických a mocenských zmatcích. To přimělo Viléma řešit roku

⁵¹ BATES, *Normandy*, s. 48-49.

⁵² NEVEUX, *L'aventure*, s. 87-88.

⁵³ Dudo ze Saint-Quentin, s. 194.

⁵⁴ THEIS, L., *L'Héritage*, s. 170.

⁵⁵ GUILLOT, O. – SASSIER, Y., *Pouvoirs et institutions dans la France médiévale*, 1.sv.: *Des origines à l'époque féodale*, Paris 2003, s. 170-171.

939 útok flanderského hraběte Arnulfa na území svého švagra Herluina z Montreuil. Vilém se proto spojil s hrabětem Herbertem z Vermandois a vévodou Hugem Velikým proti Arnulfovi, který měl podporu krále Ludvíka IV. Celý spor nakonec skončil o rok později dohodou mezi znesvářenými stranami. Pro normanského vůdce to znamenalo složit králi Ludvíkovi IV. přísahu a slib věrnosti, čímž získal potvrzení svých práv na území, která měl ve svém držení již jeho otec Rollo. Na druhou stranu tím Ludvík získal v severní Francii mocného spojence, kterému pomáhal rok poté urovnat spory mezi Normany a Bretonci. Mírová smlouva mezi znesvářenými stranami, iniciovaná králem a podepsaná v Rouenu, byla tím, co ukončilo dosavadní snahy Normanů dobýt a kolonizovat Bretaňský poloostrov. Dudo ze Saint-Quentinu stejně jako Flodoard o této dohodě příliš nemluví. Podle záznamů obou kronikářů, se král a Vilém sešli a poté Dudo pokračuje přímo k událostem, které vedli ke smrti Normana, zatímco Flodoard zmiňuje jednání s Otony.⁵⁶

Vilém *Dlouhý meč* byl zavražděn v roce 942 v Picquigny na řece Sommě v severovýchodní Francii. Za vraždou pravděpodobně stál hrabě Arnulf. To lze považovat za určitý druh odplaty za vyplnění územní části Flander, tedy Pikardie, kde byl přinucen s Vilémem uzavřít mír. Normanský vůdce po sobě nechal syna Richarda, který byl v té době ještě příliš mladý na vládu. O správu nad Normandií se jako regenti starali tři vysoce postavení Normané: Bernard Dán, Anslech z Bricquebec a Osmond z Conteville.⁵⁷ Podle kroniky Duda ze Saint-Quentinu se na vraždě Viléma, byť nepřímo, podílel i sám král, který Vilémovi smrti záhy využil.⁵⁸

O výchovu mladého normanského vévody Richarda se rovněž zajímal i Ludvík IV. Ten v tom viděl příležitost k prosazení svého vlivu v severní Francii. Richarda proto spolu s jedním z jeho regentů Osmondem poslal na výchovu do Laonu v Pikardii, tedy mimo državy Richardova otce Viléma.⁵⁹ Tím, že jejího budoucího vévodu odtrhl od jeho zemí, vytvořil si prostor pro její převzetí, případně přerozdělení mezi své spojence. Proto jako regenta v Normandii zvolil Herluina z Montreuil. Tato volba se však neukázala jako správná. Nový regent Normandie si nezískal potřebnou vážnost a úctu u jednotlivých vikinských vůdců na tomto území. Vznikla zde politická i mocenská nestabilita, kdy si

⁵⁶ Flodoard, s. 77; Dudo ze Saint-Quentin, s. 206-208.

⁵⁷ Vilém z Jumiége, s. 103-105.

⁵⁸ NEVEUX, *L'aventure*, s. 87-88; Dudo ze Saint-Quentin, s. 225-226.

⁵⁹ Vilém o Pikardii přišel při jednáních s králem, kdy mu složil lenní slib. Pikardie se tak vrátila do vlivu Ludvíka IV., který si v Laonu zbudoval své sídlo; SEARLE, *Predatory Kinship*, s. 80; Dudo ze Saint-Quentin, s.229-232.

opět jednotlivé vikinské skupiny o svých záležitostech rozhodovaly samy.⁶⁰ Z tohoto důvodu se Ludvík IV. spojil s Hugem Velikým, aby společně dobyli normanské území a dostali ho pod svoji správu. Nebyli ale jediní. Svůj podíl na tomto území chtěl získat i Arnulf z Flander, či vikinští vůdci, jako byl třeba Sihtric nebo Harald z Bayeux. Zde ovšem nastává rozpor u jednotlivých kronikářů v otázce titulatury a původu posledních dvou jmenovaných. Flodoard označuje Sihtrica⁶¹ titulem *rex paganus* tedy pohanský král.⁶² To mě vede k domněnce, že Sihtric by mohl být králem v Irsku, kde vládl od roku 941 do roku 943. Vzhledem k tomu, že v Irsku se nacházela početná komunita pohanských vikingů, titul by odpovídal skutečnosti. Zvláštní ovšem je, že o tomto pohanském králi není zmínka v kronice Duda ze Saint-Quentinu ani ve Vilémovi z Jumiége, který z Duda vychází. Harald z Bayeux naproti tomu zmiňují všechny kroniky. Nicméně zde se kronikáři neshodli ohledně titulu. Dudo ze Saint-Quentinu označil Harald z Bayeux jako dánského krále.⁶³ Ovšem v této době vládl v Dánsku Gorm Starý. Harald I. Modrovous, který by mohl být zmíněnou osobou, vládl až od roku 958. Flodoard označil Harald z Bayeux pouze jako jednoho z mocných vůdců vikingů v Normandii.⁶⁴ V této práci budu dále pracovat s titulem, který používá Flodoard, neboť je považován za důvěryhodnější zdroj než Dudo, jak bylo již uvedeno v úvodu.

Nejvýznamnější a pro tuto práci nejdůležitější byl politický a mocenský boj krále Ludvíka a vévody Huga. Jejich spor pramenil z toho, že oba byli nejmocnějšími muži v království. Této situace se rozhodl využít Bernard Dán, jeden z regentů mladého vévody Richarda. Obratným manévrováním a rozdmýcháváním sporu mezi oběma rivaly docílil mnoha úspěchů. Na straně jedné se králi vzdal jménem celé Normandie a tím ukončil nepřátelství Ludvíka IV. proti Normanům. Na druhé straně se obrátil na vévodu Huga Velikého s tím, že ho král Ludvík podvedl a že Normané jsou ochotni vévodovi Hugovi pomoci v boji proti králi.⁶⁵ Bernard využil situace, kdy se Ludvík IV. střetl v bitvě s vůdcem normanských vikingů Haraldem, který držel město Bayeux a velkou oblast na západ od tohoto města. Tento vikinský vůdce se vůči vládcům v Rouenu stavěl přátelsky, zároveň si udržoval velkou míru vlastní nezávislosti. V červenci roku 945 jím byl Ludvík IV. v bitvě nedaleko Corbon v Normandii poražen.⁶⁶ V bitvě zemřel i Herluin II.

⁶⁰ RICHÉ, P., *The Carolingians; A Family who Forged Europe*, Philadelphia 1993, s. 262–3.

⁶¹ Flodoard ho ve své kronice jmenuje jako Sétric, což se může přepisovat jako Sihtric nebo Sygtrygg.

⁶² Flodoard, s. 88.

⁶³ Dudo ze Saint-Quentin, s. 239.

⁶⁴ Flodoard, s. 98.

⁶⁵ Dudo ze Saint-Quentin, s. 232-240; NEVEUX, *La Normandie*, s. 44-45.

⁶⁶ NEVEUX, *La Normandie*, s.46

z Montreuil, který byl králem pověřen jako správce Normandie. Sám král Ludvík IV. byl v bitvě zajat a předán vévodovi Hugovi. Ten krále Ludvíka držel ve vězení do roku 946. Mezitím se vévoda Richard, napříště jmenovaný jako Richard I., ujal vlády v Normandii, aby tím ukázal ostatním šlechticům ve Francii, že Normandie je nezávislé a silné území.

Po propuštění z vězení se Ludvík IV. oprávněně obával síly, kterou vytvořilo spojení vévody Huga a nového normanského vévody Richarda I. Proto se spojil v králem Otou Velikým v sousední východofranské říši, s hrabětem Arnulfem z Flander, s burgundským králem Konrádem a s hrabětem Alainem Barbetortem z Bretaně. Jeho armáda spolu s armádami spojenců překročila roku 946 řeku Epte a oblehla Rouen. Normanům se podařilo útok spojených armád odrazit a zatlačili nepřítele zpět až k městu Amiens.⁶⁷ Po této porážce byl v následujícím roce Richard I. králem Ludvíkem uznán jako legitimní vévoda Normandie.

Území Normandie prošlo v desátém století řadou vzestupů, krizí a politicko-mocenských změn, které se promítly na vývoji vztahů k sousední francké říši. Konkrétně ve vztahu franckého krále Ludvíka IV. Zamořského s normanskými vůdci, ať už Vilémem Dlouhým mečem nebo do budoucna i s Richardem I. Můžeme se domnívat, že Ludvík IV. v Normandii viděl možnou hrozbu a vychýlení mocenské rovnováhy v severní Francii. Vilém krále Ludvíka zpočátku uznával, ale složil mu slib věrnosti až poté, co byl označen za nepřítele království a hrozilo, že zůstane odříznutý od svých spojenců a že ztratí Normandii. Naproti tomu Richard I. už v Ludvíkovi IV. viděl od začátku pouze nepřítele, který se ho pokusil připravit o jeho dědičná území v Normandii a přilehlých oblastech. To je možná důvod, proč se Richard I. spojil s vévodou Hugem, který se sice také podílel na zaboru jeho zemí, ale zřejmě představoval pro Richarda menší zlo. Nebo naopak vévoda Hugo potřeboval spojení s Normany jako protiváhu proti králi Ludvíkovi a jeho spojencům.⁶⁸

Po roce 947, po převzetí skutečném převzetí moci Richardem I., měl Ludvík IV. mnoho jiných vlastních politických mocenských problémů, než aby se zabýval otázkou Normandie. Vévoda Hugo dostatečně zaměstnával jeho pozornost, aby panovník nemohl podnikat nepřátelské kroky proti Richardovi I. A to až do svého skonu v roce 954. Po něm nastoupil na trůn jeho syn Lothar.⁶⁹ Mládí a nezkušenost nového mladého krále umožnily Richardovi I. dostat celé území Normandie pod svou vládu. Normandie byla stále ještě

⁶⁷ SEARLE, *Predatory Kinship*, s. 85-86; Dudo ze Saint-Quentin, s. 252-257; NEVEUX, *L'aventure*, s. 89.

⁶⁸ BRADBURY, *The Capetians*, s. 40.

⁶⁹ Flodoard, s.139.

převážně složená z vikinských, lépe řečeno normanských vůdců. Tito Normani si udržovali značnou míru nezávislosti na vládci v Rouenu a uznávali je pouze jako nejsilnější vůdce v oblasti.⁷⁰ Příkladem může být zmiňovaný Harald z Bayeux. Richard I. se rozhodl sjednotit všechny vládce na svém území pod svou jednotnou nadvládou. A to buď silou, či jinými prostředky, například christianizací, jejímiž doprovodnými projevy byly stavby klášterů a kostelů, nebo obratnou diplomacií.

Jeho úspěch můžeme vidět například ve změně titulatury na listinách. Přibližně od šedesátých let desátého století se vládci v Normandii titulují jako *comes*, *marchio* nebo *dux Normannorum* což můžeme přeložit jako vévodové Normanů. Do té doby byli vládci z Rouenu označováni jak v kronikách, tak v listinách jako *princeps Normannorum*, tedy vůdci Normanů.⁷¹ To může vést právě k úvaze, že Richard I. už nebyl pokládán i mezi kronikáři pouze za normanského vůdce z Rouenu, ale jako vládce celé Normandie od Rouanu po Avranchu. Jako důkaz lze uvést listinu krále Lothara z roku 966 potvrzující přestavbou kláštera Mont-Saint-Michel. V této listině je titulován Richard I. jako *Normannorum marchisus*.⁷² Nelze ovšem posoudit, zda si tento titul zvolil Richard sám, nebo zda se takto skutečně tituloval, neboť se nám bohužel nemáme k dispozici listiny tohoto normanského vládce. Ovšem titul *marchio* používá i Dudo ze Saint Quentin, když se ve své kronice dostane až ke zmíněnému Richardovi.⁷³ A jelikož Dudo byl najatý Richardem, aby sepsal své dílo, můžeme z toho usuzovat, že tento titul používal i samotný Norman. Od této chvíle tedy budeme označovat normanské vládce v Rouenu jako vévody.

3.2. Upevňování moci Hugo Kapeta

V poslední části této kapitoly se budu věnovat vzestupu a upevňování moci vévody Huga Kapeta. Jak bylo zdůrazněno, vévoda Richard I. se stal důležitým spojencem pro vévodu Huga Velikého. Příkladem může být jejich společná účast v roce 948 při obléhání Soissons v severní Francii. Poté co vévoda Hugo zemřel v roce 956, zanechal po sobě nezletilého syna Hugo Kapeta. Toho využil jeho nejsilnější vazal Thibaud z Blois. Především si zabral některá území Robertovců pro sebe, jednalo se

⁷⁰ BATES, *West Francia*, s. 405.

⁷¹ *Recueil des actes de Charles III le Simple*, LOT, F. (ed.), Paris, 1949, s. 209–212; *Recueil des actes des ducs de Normandie de 911 à 1066*, FAUROUX, M. (ed.), Caen, 1961, s. 21.

⁷² *Recueil des actes de Lothaire et de Louis V rois de France (954–987)*, HALPHEN, L. – LOT, F. (edd.), Paris, 1908, s. 56.

⁷³ *Recueil des actes des ducs de Normandie*, s. 70–72.

o malé územní celky na hranicích s Normandií. Stejně tak využil i smrti Alaina z Bretaně, aby si přivlastnil rozsáhlá území na poloostrově. Tímto krokem popudil proti sobě Richarda I., který měl na poloostrově své državy a kterého Dudo ze Saint-Quentinu tituluje jako vládce Normanů a Bretonců. Dudo ve své kronice píše, že Thibaud z Blois se spojil s novým králem Lotharem, neboť si byl vědom zájmu franckého krále na porážce jak Robertovců, tak Normanů.⁷⁴ Zároveň se společně pokusili dvakrát sesadit Richarda I. V roce 962 se společně pokusili zaútočit přímo na Rouen, byli však odraženi Normany a museli se stáhnout. O tři roky později byl král Lothar okolnostmi a vévodou Richardem přinucen uzavřít mírovou dohodu na řece Epte. Musel se vzdát jakékoliv nadvlády a práv na Normandii, čímž v podstatě daroval Richardovi I. nezávislost a suverenitu na jím spravovaném území.⁷⁵

Díky míru s králem se normanský vévoda mohl pustit do výprav proti svým sousedním nepřítelům, jako byl hrabě Arnulf II. z Flander nebo hrabě Albert I. z Vermandois. Dalším politickým cílem byla pro Richarda I. snaha udržet spojení s Robertovci, reprezentovanými právě vévodou Hugem Kapetem. Nejdříve se sám oženil s Emmou, dcerou Huga Velikého a po smrti vévody Huga se staral o jeho syna Huga Kapeta.⁷⁶ Jakmile dosáhl dospělosti získával vévoda Hugo Kapet čím dál větší moc a vliv ve franckém království. Postavil se do čela koalice Franků, kteří se spojili proti východnímu císaři Otovi II., který napadal jejich pohraničí.⁷⁷ Kroniky nám bohužel neříkají, zda se těchto bojů účastnil také vévoda Richard, byť s ohledem na spojenecké a vazalské smlouvy by to bylo logické. Ovšem některé náznaky nám mohou ukázat, že vévoda Richard řešil své vlastní problémy. Zatímco král Lothar spolu s Hugo Kapetem a ostatními šlechtici bojoval s Němci⁷⁸, vévoda Richard I. bojoval na západě v Bretani. Na území Bretaně mělo své zájmy hned několik mocných šlechticů. Richard I. zpočátku bojoval po boku vévody z Anjou například při obléhání Melun v roce 991. Ovšem později se spojil se svým starým nepřítelem hrabětem Eudem z Blois a porazili koalici vévody z Akvitánie, hraběte z Flander a hraběte z Rennes. Jelikož hrabě z Flander byl stále spojencem krále Lothara, tak si Richard I. svými výboji v Bretani zhoršoval své vztahy

⁷⁴ Dudo ze Saint-Quentin, s. 263; RICHÉ, *Carolingians*, s. 265.

⁷⁵ SEARLE, *Predatory Kinship*, s. 89.

⁷⁶ NEVEUX, *L'aventure*, s. 90; Dudo ze Saint-Quentin, s. 264.

⁷⁷ THEIS, *L'Héritage des Charles*, s.186.

⁷⁸ Jakmile se Ota I. Veliký stal v roce 962 svatým římským císařem, můžeme říci, že východofranská říše se v podstatě přejmenovala na Svatou říši římskou nebo Německé království. Proto její obyvatele nyní v této práci označujeme jako Němce. Dalším důvodem je, že již v této době se obě původní francká království od sebe kulturně odlišují natolik, že se již nedá mluvit o jedné rozdělené říši.

s franckým králem.⁷⁹ To však představovalo pro vévodu Richarda jen menší problém, neboť jak jsme již zmínili, jeho důležitým spojencem byl stále více politicky a mocensky sílící vévoda Hugo Kapet.

Dříve než mohl král Lothar zaútočit v rámci války s Otou III. na císařské město Cambrai, tak roku 986 náhle zemřel.⁸⁰ Zanechal po sobě syna Ludvíka V.. Ten převzal dvůr rozdělený mezi ty, kteří chtěli mír s Otou III., ke kterým se řadil například arcibiskup Adelberon z Remeše, a těmi, kteří požadovali expanzi na východ a zábor území Lotrinska. Konkrétní jména šlechticů a vévodů z této druhé skupiny v kronikách zmíněna nejsou, ale zřejmě nešlo o nikoho významného, protože tato druhá strana nakonec upadla v nemilost. Důvodem byl fakt, že král Ludvík V. s císařem Otou uzavřel dohodu o míru.⁸¹ Ovšem dříve než mohl Ludvík V. podniknout nějaké další významnější kroky, zemřel roku 987, když během lovu spadl z koně.

Jelikož neměl žádné legitimní dědice, nastal problém v otázce nástupnictví. Nejdříve byl vybrán šlechtici vévoda Karel z Lotrinska, což byl Ludvíkův strýc. Jako druhý byl ale prosazován na uprázdněný trůn vévoda Hugo Kapet, syn vévody Huga Velikého. Ten sice neměl žádné příbuzenské vztahy s vládoucí dynastií, byl ale vnukem krále Roberta, který sesadil Karla Prostáčka. Navíc Hugo Kapet byl nejmocnějším mužem v království, a to především po bojích proti Otonům na východě země. Hugo Kapeta podporoval také normanský vévoda Richard, jakožto příkladný vazal. Dva měsíce po smrti Ludvíka V. byl tedy nakonec zvolen králem vévoda Hugo Kapet.⁸²

⁷⁹ NEVEUX, *L'aventure*, s. 102.

⁸⁰ THEIS, *L'Héritage*, s. 188-189.

⁸¹ Tamtéž, s.189.

⁸² BRADBURY, *The Capetians*, s. 23; Vilém z Jumiége, s. 106-107.

4. Nástup Kapetovců (987-1066)

Ve čtvrté kapitole se budeme věnovat období nástupu vlády dynastie Kapetovců. Konkrétně od nástupu vévody Hugo Kapeta na francouzský trůn⁸³ a jak se vypořádal se svými nepřáteli. Budeme sledovat vývoj vztahů bývalých Robertovců a vévodů z Normandie, konkrétně Richarda I. Kroniky Duda ze Saint-Quentinu a Flodoarda, které byly pro tuto dobu a tuto práci stěžejní, končí zhruba smrtí Richarda I. a poté se musíme spoléhat na kronikáře, kteří vycházejí z Dudovy kroniky. Jako příklad lze uvést Vilém z Jumiége, nebo pro pozdější období Vilém z Poitiers. Poté budeme pokračovat společnými vztahy a událostmi, které spojují vévodu Richarda II. a krále Roberta II. a jejich nástupce. V závěru prozkoumáme nárůst moci Viléma Dobyvatele a změnu politické a mocenské rovnováhy v severní Francii.

4.1. Nástup dynastie Kapetovců na francouzský trůn

Vévoda Hugo Kapet nastoupil na francouzský trůn po smrti Ludvíka V. v roce 987. Prvním úkolem nového panovníka na franckém trůnu byla nutnost zklidnění politické situace. Můžeme říci, že se jednalo o vypořádání se s množstvím oponentů uvnitř vlastního království. Na prvním místě se jednalo o jeho největšího rivala v boji o trůn, Karla z Lotrinska.⁸⁴ Král Hugo jej oblehl ve městě Laon. Toto obležení trvalo skoro dva měsíce a skončilo bez výrazných výsledků, proto byl král Hugo nucen obléhání zrušit. A to jak z finančních důvodů, tak především z důvodu, že vévoda Karel odoláváním při svém obléhání získával čím dál větší podporu mezi šlechtici, kteří nebyli nakloněni novému králi Hugovi. V prvé řadě získal na svou stranu Arnulfa z Flander, tradičního oponenta Robertovců a zároveň i normanských vévodů, a zároveň velice mocného muže v severní Francii. K vévodovi Karlovi se také připojil Herbert z Vermandois, čímž bylo ohroženo přímo území Robertovců. Ani král Hugo nelenil a sháněl na svoji stranu nové či staronové spojence. Proto se mohl spolehnout například na podporu Richarda I.⁸⁵ Celý mocenský konflikt vyústil v zajištění vévody Karla z Lotrinska a to vedlo ke zklidnění situace

⁸³ Po nástupu Kapetovců na trůn západofrancké říše, tedy se změnou vládnoucí dynastie, se v odborných publikacích označuje toto území už jako Francouzské království, či jako Francie. Proto i v této práci budeme pracovat s tímto termínem.

⁸⁴ BRADBURY, *The Capetians*, s. 32.

⁸⁵ HASKINS, *Normani*, s. 74.

a k potvrzení práva na vládu krále Hugo Kapeta a nástupnictví jeho syna Roberta.⁸⁶ Neuspěl ani pokus o změnu situace z roku 993 hraběte Euda z Blois a císaře Oty III., kteří se pokusili dosadit na francouzský trůn syna Karla z Lotrinska.⁸⁷

Hugo Kapet na trůnu nicméně nevydržel dlouho. Roku 996 umírá, a to ve stejném roce jako jeho věrný spojenec Richard I. z Normandie.⁸⁸ Hugo Kapeta na trůnu vystřídal, dle potvrzeného nástupnictví z roku 992, jeho syn Robert II., který si později vysloužil přízvisko „Zbožný“. Vlady v Normandii se ujal Richard II., který měl hned zpočátku problémy na svém území.⁸⁹ Vilém z Jumiége píše, že Raoul z Ivry, strýc Richarda II. a několik prvních let jeho regent, vyrazil, aby potlačil rolnické povstání. Potlačit rolnické vzbouření se Raoulovi z Ivry skutečně podařilo, a to velice krvavě. Podle záznamů se jednalo o skutečný masakr.⁹⁰ Následovalo ještě několik drobnějších revolt místních šlechticů, které se ale Richardovi II. dařilo úspěšně porážet. I přes tyto drobné šarvátky a rozmíšky na přelomu tisíciletí se dá říci, že se vévoda Richard II. stal nezpochybnitelným pánem v Normandii. Richard II. je líčen v pramenech jako důležitá osobnost při znovu obnově klášterů a dalších církevních majetků v Normandii. Můžeme usuzovat, že tato jeho zbožnost byla zřejmě jedním ze společných bodů, které sdílel s novým králem Robertem.⁹¹

Jak vévoda Richard II., tak král Robert II. pokračovali v udržování vzájemných dobrých vztahů, který měli již jejich otcové. Stejně tak měly stejný vztah ke zbožnosti, kterou jsme již zmiňovali. Vévoda Richard vystupoval a bojoval často o boku svého krále Roberta II. Když se, například, Robert II. obával, že Burgundské vévodství připojí k císaře v Otonské říši, Richard II. a jeho Normané se účastnili mezi léty 1003 a 1005 několika válečných výprav, kterými si Robert II. udržel kontrolu nad tímto vévodstvím. Stejně tak bojovali proti společnému nepříteli ve Flandrech. Když se Balduin IV. z Flander zmocnil roku 1006 města Valenciennes v Otonské říši, spojil se německý císař Jindřich II. s Robertem II.⁹² Součástí jejich společné armády vyslané do Flander byli také normandští rytíři vévody Richarda II. A přestože skončila nezdarem, spojenectví, a možná dokonce přátelství, Richarda II. a Roberta II. vzkvétalo.

⁸⁶ THEIS, L., *Robert le Pieux: le roi de l'an mil*, Paris 1999, s. 67-74; Vilém z Jumiége, s.106-107.

⁸⁷ THEIS, *Robert le Pieux*, s. 76.

⁸⁸ Dudo ze Saint-Quentin, s. 295; Vilém z Jumiége, s. 109; THEIS, *Robert le Pieux*, s. 100-103.

⁸⁹ Dále Robert II. nebo král Robert.

⁹⁰ Vilém z Jumiége, s. 111-112; NEVEUX, *L'aventure*, s. 90.

⁹¹ SEARLE, *Predatory Kinship*, s. 128.

⁹² NEVEUX, *L'aventure*, s. 116-117; THEIS, *Robert le Pieux*, s. 124-126; BRADBURY, *The Capetians*, s. 40.

Normanský vévoda byl sice oficiálně vazalem francouzského krále, ale tento vztah měl spíše symbolickou hodnotu. Richard II. jednal poměrně nezávisle a pravděpodobně spolupracoval s králem především proto, že to vyloženě neodporovalo jeho zájmům.⁹³ Důkazem může být fakt, že několikrát mezi léty 1017 a 1026 vytáhl do boje proti svému panovníkovi. Tím je míněno, že vyslal svého syna, budoucího Richarda III., bojovat proti Hugovi Burgundskému nebo hraběti z Chalon-sur-Saône, o čemž se lze dočíst například u Viléma z Jumiége. Podle něj, byl Richard III. vyslán do Burgundska, kde si jeho armáda Normanů počínala velice tvrdě, tedy například že vypalovali celá území, „...*upalující také muže, ženy a malé děti.*“⁹⁴

Během vlády Richarda II. došlo také ke sblížení s Anglií, což později hrálo důležitou roli. Skandinávští Vikingové, kteří ještě občas plenili a napadali osady a kláštery v Anglii používali západní část Normandie jako svoje základny, samozřejmě s požehnáním normanského vévody. V roce 1000 se ale anglo-saský král Aethelred rozhodl zakročit. S armádou se vylodil v Cotentin v západní Normandii. Byl ale poražen a musel odplout. Richard II. a jeho strýc Raoul z Ivry začali vyjednávat. Tato jednání brzy vedla ke spojení Normandie a Anglie. Král Aethelred dostal za manželku Richardovu sestru Emmu. Po smrti Aethelreda v roce 1014 se Emma znovu provdala, tentokrát za dánského krále Knuta Velikého, který předtím ovládl Anglii a přinutil Emmu i s jejími dětmi uprchnout do Normandie.⁹⁵

Roku 1026 umírá v Normandii Richard II. a nastupuje jeho následník, syn Richard III. Tento mladý následník se hned po nástupu nepohodl se svým mladším bratrem Robertem, hrabětem z Hiémois.⁹⁶ S úmyslem zklidnit situaci a zamezit konfliktu se do sporu musel vložit sám Robert II.. Tento problém se podařilo Robertovi II. zažehnat jen zdánlivě. S ohledem na to, že rozmlíšku mezi bratry v Normandii musel řešit sám král Robert, můžeme usuzovat, že se Robert II. cítil natolik silný, aby mohl zasahovat do záležitostí v jinak nezávislé Normandii. Král Robert II. o rok později pokoušel prosadit na francouzský trůn svého vlastního kandidáta, syna Jindřicha. Přes silný protest většiny šlechticů i jeho vlastní královny Constance, kteří považovali Jindřicha za příliš zženštilého, se korunovace uskutečnila v den Letnic roku 1027.⁹⁷

⁹³ NEVEUX, F: *La Normandie*, s. 81.

⁹⁴ „...*brûlant aussi les hommes, les femmes et les petit enfans.*“, Vilém z Jumiége, s. 133; NEVEUX, *L'aventure*, s.117.

⁹⁵ NEVEUX, *L'aventure*, s.114; Vilém z Jumiége, s. 117-123.

⁹⁶ NEVEUX, *L'aventure*, s. 117.

⁹⁷ BRADBURY, J., *The Capetians*, s. 93.

Ještě před svou smrtí stihl Richard III. ještě vyjednat svůj sňatek s Adéle, dcerou Roberta II. Zbožného. Tím upevnil spojení a vztahy mezi Normandii a kapetovskými panovníky. Vévoda Richard III. zemřel v srpnu roku 1027 za záhadných okolností. Podle kronikáře Viléma z Jumiége byl otráven.⁹⁸ K moci se tak dostal jeho bratr, druhorozený syn Richarda II., Robert I., který si získal přezdívku „Nádherný“.⁹⁹ Vyskytlo se podezření, zda za smrtí Richarda III. nestál právě on. Vzhledem k tomu, že proti němu již jednou povstal a v případě jeho úmrtí by se stal vévodou, což se nakonec také stalo, zdá se být ideální viník. Bohužel pro takové obvinění nám žádný kronikář neposkytuje žádné důkazy. I kdyby to snad i byla pravda, tak kronikář Vilém z Jumiége nemohl vědomě pošpinit otce Viléma Dobyvatele, kterého ve své kronice tolik vyzdvihuje.

Po nástupu vévody Roberta následovalo, jako možná již tradičně, několik povstání místní šlechty. Vévoda Robert je všechny poměrně krutě a krvavě potlačil. To vedlo k velkému odchodu drobnějších šlechticů z Normandie, kteří se rozhodli, že se pokusí se usadit jinde a zkusí své štěstí v cizině. Z této doby máme doložený odchod mnoha Normanů do jižní Itálie. Zde o téměř století později vznikne nezávislé normanské království, jehož základem byli právě šlechtici, rytíři a bojovníci z Normandie.¹⁰⁰

Vzájemný vztah vévody Roberta a krále Roberta poznamenala válka ve Flandrech. Předmětem tohoto konfliktu byl spor Balduina IV. a jeho syna Balduina V.. Balduin V. vyhnal svého otce z Flander a sám se ustanovil hrabětem za podpory krále Roberta, který byl jeho tchánem.¹⁰¹ Naproti tomu vévoda Robert slíbil vojenskou podporu Balduinovi IV. při vpádu do Flander. Nakonec byla mezi oběma Balduiny sjednána dohoda roku 1030. Tento spor nám nicméně dává znát, že vévoda Robert I. skutečně jednal jako nezávislý pán svého území a spojení s Kapetovci zřejmě vnímal jako dobrou, nikoliv však životně důležitou záležitost. Přesto se vévoda Robert i nadále o dobré vztahy s Kapetovci snažil. To můžeme vidět například na situaci, kdy poskytl azyl mladému budoucímu nástupci francouzského trůnu Jindřichovi I. a podporu proti jeho matce královně Constance. Ta upřednostňovala na trůn svého mladšího syna Roberta. Budoucí francouzský král Jindřich I. vévodovi Robertovi na oplátku udělil v léno francouzský Vexin. Král Robert II. zemřel roku 1031 a na trůn i přes velký odpor nastoupil Jindřich I.¹⁰²

⁹⁸ Vilém z Jumiége, s. 136-137; NEVEUX, *L'aventure*, s. 118.

⁹⁹ Dále jako vévoda Robert.

¹⁰⁰ Vilém z Jumiége, s. 139.

¹⁰¹ NEVEUX, *L'aventure*, s. 127.

¹⁰² Tamtéž, s. 127-128; Vilém z Jumiége, s. 141-144.

Ve stejném období Robert I. prohluboval i vztahy mezi Normandii a vládci Britských ostrovů. Na jeho dvoře pobývali jeho bratrance princ Edward, budoucí Edward Vyznavač, a princ Alfred. Jednalo se o anglické prince, syny Emmy Normandské, která byla ženou krále Athelreda, který však tou dobou byl již mrtvý. Anglii v té době vládl většině území dánský král Knut Veliký. Robert I. se jménem princů pokusil o invazi do Anglie.¹⁰³ Tento pokus ovšem skončil nezdarem kvůli nepříznivému větru, který rozmetl normanskou flotilu ještě před přistáním u britských břehů. Vévoda Robert se tak nakonec spokojil pouze s vysláním poslu ke králi Knutovi, který měl princům Edwardu Ahtelingovi a Alfredovi postoupit polovinu svého území v Anglii.¹⁰⁴ Robert I. se rozhodl dořešit tuto situaci, jakmile by se vrátil ze své pouti do Svaté země a Jeruzaléma. Před svým odchodem do Svaté země vévoda urovnal svůj spor s církví a vrátil majetek zabavený opatství Fecamp. Poté učinil ze svého nelegitimního syna Viléma svého nástupce a vypravil se na křesťanskou pouť do Jeruzaléma. Podle kronikáře Viléma z Jumiége cestoval Robert přes Konstantinopol, až do svého cíle v Jeruzalémě. Zde, ale vážně onemocněl a na zpáteční cestě v Nikáji v červenci 1035 zemřel.¹⁰⁵

4.2. Jindřich I. a Vilém Dobyvatel

Nový normanský vévoda Vilém, který nastoupil na místo svého otce, byl stále ještě dítě a musel tak čelit mnoha obtížím. Problémem pro mnoho normanských šlechticů se ukázal jednak jeho mladý věk a stejně tak i nelegitimní původ. Přesto mohl Vilém počítat s podporou svého prastrýce arcibiskupa Roberta a pro nás důležitého francouzského krále Jindřicha I. Je možné, že král Jindřich tak činil proto, že se cítil ještě zavázán Vilémovu otci Robertovi, hlavně když králi svěřil Robert svého syna do výchovy.¹⁰⁶ Normandie této doby se však čím dál více zmítala v chaosu. Tuto situaci ještě umocnila smrt arcibiskupa Roberta v roce 1037, kvůli čemuž mladý vévoda Vilém ztratil jednoho ze svých největších podporovatelů a ochránců. Následně se jako strážci a ochránci, i když my bychom dnes spíše použili vhodnější termín regenti, v průběhu následujících deseti let u vévody Viléma vystřídal množství různých šlechticů, kteří ani nebyli z Normandie. Neboť nešlo ani tak o ochranu mladého vévody, jako spíše o politickou moc na normanském území. Pokud bych

¹⁰³ NEVEUX, *L'aventure*, s. 160-161.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 163-164.

¹⁰⁵ NEVEUX, *La Normandie*, s. 130, 134; Vilém z Jumiége, s. 165.

¹⁰⁶ NEVEUX, *L'aventure*, s. 126.

měli jmenovat některé z nich, tak o tuto moc se zajímal například Alan z Bretaně, nebo Gilbert z Brionne.¹⁰⁷ Nicméně i přes tuto anarchii se zdá, že všichni místní šlechtici uznávali vévodu jako svého pána a Normandii jako jednotné území. Šlo tedy hlavně o kontrolu a vliv na vévodu Viléma. To nakonec může být stejný důvod, proč se král Jindřich v té době velmi zajímal o osud vévody Viléma. Podle historičky Eleanor Searle, mladý vévoda Vilém v tutéž dobu trávil hodně času se svými budoucími nejbližšími spojenci, kterými byli William fitzOsbern, Roger de Baumont a Roger z Montgomery.¹⁰⁸ Jako další jméno, které bychom měli zmínit je Odo z Bayeux, Vilémův nevlastní bratr, pozdější biskup. Všechny tyto osoby hrály důležitou roli během Vilémova tažení do Anglie a i později během jeho vlády.

Vrchol této nestabilní mocenské situace nastal na konci roku 1046, kdy se Vilémovi protivníci spojili v Dolní Normandii. Povstání vedli Guy z Burgundska, Nigel z Cotentina a Ranulf z Bessin. Vévoda Vilém byl nucen uprchnout a hledat útočiště u francouzského krále Jindřicha I. Hned na začátku roku 1047 však vyrazil král s vévodou zpět do Normandie v čele armády a střetli se s povstalci u Val-ès-Dunes, blízko Caen.¹⁰⁹ O bitvě nemáme mnoho informací. Podle kroniky Viléma z Poitiers, vévoda Vilém bitvu vyhrál hlavně díky své taktice a svým mužům. Tato informace ovšem vychází z faktu, že Vilém z Poitiers byl Norman a tak přirozeně vyzdvihoval sílu a bojovou zdatnost svého pána a jeho Normanů.¹¹⁰ Na kolik je přesný, se můžeme jen dohadovat, neboť množství historiků, jako třeba britská historička Antonia Gransden, označila jeho kroniku za nedůvěryhodnou, z důvodů přílišné zaujatosti vůči normanskému vévodovi. O této bitvě však zcela jistě můžeme říci, že byla velice důležitá, protože umožnila mladému vévodovi se vrátit do Normandie a pevně se chopit moci. Jedna z posledních společných vojenských akcí vévody Viléma a krále Jindřicha se udála přibližně v roce 1050, kdy oba vytáhli proti hradu Brionne, kam se uchýlil Guy Burgundský po porážce u Val-ès-Dunes. Hrad byl sice po dlouhém obléhání dobyt, přineslo to však jen malý úspěch, neboť Guy Burgundský uprchl. Naposledy se oba spojenci dali dohromady proti rostoucímu vlivu hraběte z Anjou, kterým byl Geoffrey Martel. Hrabě Geoffrey se pokoušel prosadit svůj vliv v oblasti Maine, které se nacházelo na hranici vlivu Normanů a Maine. Vilém i Jindřich zde měli

¹⁰⁷ Vilém z Jumiége, s. 167-168.

¹⁰⁸ SEARLE, *Predatory Kinship*, s. 196-198.

¹⁰⁹ BROWN, R. A.: *The Normans and the Norman Conquest*, London 1969, s. 49; Vilém z Jumiége, s. 189-192.

¹¹⁰ Vilém z Poitiers, s. 330.

své zájmy, jelikož vévoda Vilém byl pánem Alençonu a rodina Bellême byla tradičně vazalem Jindřicha I..¹¹¹

Vnitřní drobné mocenské boje v Normandii probíhaly sice až do roku 1054 a v menším měřítku až do 1060, ale vévoda Vilém se již pevně usadil v Rouenu a držel ve svých rukách moc v Normandii. A právě díky této síle v Normandii se král Jindřich začal obávat Vilémovi moci v severní Francii. Jedním z hlavních důvodů bylo také to, že vévoda Vilém si v roce 1049 vzal Matildu, dceru hraběte Balduina V. z Flander.¹¹² Tím si zajistil spojení s tradičními normanskými nepřáteli, hrabaty z Flander, kteří navíc měli silné napojení na francouzský dvůr i na německého císaře. Vilémovi se navíc dařilo i v prosazování své vůle v oblasti Maine. Král Jindřich I. se tedy nakonec byl nucen spojit s hrabětem Geoffreyem z Anjou. Toto se událo přibližně roku 1052. Francouzský král Jindřich se zřejmě domníval, že tím, že v Normandii dosadil Viléma, bude mít nad tímto, do jisté míry nezávislým, ale rozhodně mocným územím na severu, jistou kontrolu. Ukázalo se však, že Vilém je více než schopný vojevůdce a státník, jak nám o tom podávají informace jednotliví kronikáři. Byť samozřejmě budou Vilémovi schopnosti mírně nadnesené, není pochyb, že vévoda Vilém byl výrazná osobnost.¹¹³

Aby král Jindřich omezil Vilémovu moc, tak využil toho, že Vilém měl v Normandii četné odpůrce, včetně nového arcibiskupa Maugera z Rouenu. Kolem roku 1054 se Jindřich I. se svým vojskem spojil s normanskými povstalci a společně zahájili invazi do Normandie přes město Évreux.¹¹⁴ Cestou rozdělili síly armády na dvě skupiny. První silnější část vedl sám král Jindřich a druhou část jeho bratr Odo. To samé ovšem udělal i Vilém. Jednu část vojska dal pod vedení svým důvěryhodným vazalům, Robertovi z Eu, Rogerovi z Mortemer a Williamovi z Warenne. Tato část Vilémovi armády se měla postavit armádě králova bratra Oda. Sám vévoda Vilém se postavil do čela druhé části vojska a vyrazil naproti králi Jindřichovi. Vojsko králova bratra Odonu byla poražena v bitvě u Mortemeru, načež se Jindřich s armádou stáhl.¹¹⁵

Král se sice spolu s hrabětem Geoffreyem z Anjou pokusil o další invazi do Normandie v roce 1057, ale Vilém je oba porazil v bitvě u Varaville. Jindřich I. se tedy již o žádný další vpád nepokoušel. Iniciativu nyní převzal normanský vévoda. Vpadl do

¹¹¹ BATES, D., *William the Conqueror*, London, 1989, s. 43-44; Vilém z Jumiége, s. 192-193.

¹¹² BRADBURY, J., *The Capetians*, s. 106-108; Vilém z Jumiége, s. 197.

¹¹³ Vilém z Poitiers, s. 336; HASKINS, *Normani*, s. 62-63.

¹¹⁴ DOUGLAS, D. C., *William the Conqueror. The Norman Impact upon England*, Berkeley 1964, s. 64; k nepřátelství arcibiskupa Maugera z Rouenu - Vilém z Jumiége, s. 207-208; Vilém z Poitiers, s. 379.

¹¹⁵ Vilém z Jumiége, s. 214; Vilém z Poitiers, s. 17; DOUGLAS, *William the Conqueror*, s. 67-69.

hrabství Dreux a obsadil Tillières-sur-Avre a Thimert. Král Jindřich se pokusil Vilémovi překazit obléhání Thimert, ale neúspěšně. Obléhání pokračovalo skoro dva roky a skončilo Vilémovým vítězstvím. Navíc v roce 1060 umírá jak král Jindřich I., tak hrabě Geoffrey Martel z Anjou.¹¹⁶ To ještě více upevnilo a posílilo moc vévody Viléma, který se postupně stával nejmocnějším mužem v království. Jelikož na uvolněný francouzský trůn měl usednout nezletilý Filip I., vládla za něj jako regentka jeho matka Anna Kyjevská. Jelikož Anna měla spoustu práce s udržením trůnu pro Filipa, příliš se nestarala o to, co plánoval vévoda Vilém.¹¹⁷

4.3. Invaze Viléma Dobyvatele do Anglie

Invaze Viléma Dobyvatele do Anglie nebyla rozhodně nápadem, který se zrodil z nějakého náhlého popudu. Normanští vévodové měli vazby a své zájmy na ostrovech dávno před Vilémovým narozením. Připomeňme jen, že dcera vévody Richarda I. Emma Normanská se provdala do Anglie za krále Athelreda. Normané tudíž měli příbuzenské vazby na královský rod, který pokračoval Edwardem Vyznavačem a Alfredem Athelingem. Jejich jménem se pokoušel o invazi do Anglie vévoda Robert I., otec vévody Viléma, byť neúspěšně. Emma si následně vzala po smrti svého manžela Athelreda dánského krále Knuta, který ovládal velkou část Anglie. Vilém tedy pokračoval v politice svého otce Roberta I. a snažil se připojit Anglii ke svému panství v Normandii. V roce 1051 se bezdětný král Edward rozhodl zvolit svým nástupce právě vévodu Viléma.¹¹⁸ Vilémovým oponentem na ostrově byl hrabě Godwin z Wessexu, a jelikož se král Edward oženil s Edithou, dcerou právě zmíněného Godwina, měl hrabě z Wessexu na krále i v celém království velký vliv. Jmenování Viléma následníkem mohl být následek zhoršení vztahů krále Edwarda a hraběte Godwina roku 1051. Normanské prameny, zvláště Vilém z Jumiége zmiňuje, že král vyslal k vévodovi Vilémovi arcibiskupa Roberta z Jumiége, a jeho prostřednictvím mu sdělil své rozhodnutí o nástupnictví na anglický trůn. Nicméně žádný anglický pramen tuto skutečnost ale nezmiňuje. Vilém z Jumiége a Vilém z Poitiers

¹¹⁶ BATES, *William the Conqueror*, s. 50; DOUGLAS, *William the Conqueror*, s. 75-76; Vilém z Poitiers, s. 359.

¹¹⁷ Vilém z Jumiége, s. 214-215; BRADBURY, *The Capetians*, s. 108-109, 111.

¹¹⁸ HUSCROFT, R., *The Norman Conquest: A New Introduction*, New York 2009, s. 89-91.

mohli tuto informaci použít jako jednu z propagandistických informací, kterou po invazi do Anglie ospravedlňoval svůj nárok na trůn vévoda Vilém.¹¹⁹

Hrabě Godwin zemřel roku 1053 a na jeho místo hraběte z Wessexu nastoupil jeho prvorozený syn Harold. Godwinův druhorozený syn Tostig se stal jarlem z Northumbrie. Northumbrie se proti němu ale vzbouřila a on byl nucen přehnout do Flander k svému tchánovi Baldwinovi IV.¹²⁰ Pro tuto práci je však stěžejnější informací fakt, že v roce 1057 připnul do Anglie Edward Vyhnanec, vnuk Athelreda II., aby se ujal vlády. Zemřel sice těsně po svém příjezdu, ovšem zůstal po něm syn Edgar Atheling, který bude hrát v dalších politických událostech na Britských ostrovech důležitou roli. Hlavně se prosadí během povstání proti vládě Viléma Dobyvatele.¹²¹

Vévoda Vilém mezitím pokračoval v zabezpečování svých hranic ve Francii. Herbert II., hrabě z Maine, zemřel zhruba roku 1062 a Vilém toho využil a zasnoubil svého syna Roberta s Herbertovou sestrou Margaretou. Požádal místní nižší šlechtice, aby ho přijali jako svého pána. Zprvu byl odmítnut, ale o dva roky, roku 1064, Maine napadl a připojil k Normandii.¹²² Díky tomuto měl západní hranici vévoda Vilém zajištěnou a mohl se plně věnovat problému na hranicích s Bretaní. Bretaňský vévoda Conan II., byl sice také vzdálený příbuzný normanského vévody, ale rozhodně mu vojensky působil nemalé potíže. Vilémova invaze do Bretaně roku 1064 není kronikáři příliš sledována. Spíše se můžeme domnívat, že měla za cíl destabilizovat Bretaň, aby se vévoda Conan musel soustředit více na domácí problémy než na výboje za hranice Bretaně. Podle normanských zdrojů, tedy Viléma z Jumiége a Viléme z Poitiers,¹²³ se Vilémova tažení do Bretaně účastnil i hrabě Harold, který údajně slíbil, že podpoří nárok vévody Viléma na anglický trůn. Žádný anglický zdroj ovšem tuto skutečnost neuvádí. Z toho opět vyvstává otázka, zda se nemohlo jednat o cílenou propagandu normanských kronikářů, aby díky této skutečnosti zdiskreditovali hraběte Harolda Godwinsona.¹²⁴ A zároveň, aby ukázali, že skutečný nárok na trůn měl normanský vévoda Vilém. Vilémovo bretaňské tažení skončilo úspěchem. Korunovala jej smrt vévody Conana roku 1066, která trvale uklidnila spory na

¹¹⁹ Vilém z Poitiers, s. 367; Vilém z Jumiége, s. 220; HUSCROFT, *The Norman Conquest*, s. 93-95.

¹²⁰ HUSCROFT, *The Norman Conquest*, s. 98-100.

¹²¹ Tamtéž, s. 97.

¹²² DOUGLAS, *William the Conqueror*, s. 74.

¹²³ Vilém z Poitiers, s. 368-369; Vilém z Jumiége, s. 220-221.

¹²⁴ BATES, *William the Conqueror*, s. 53; HUSCROFT, *The Norman Conquest*, s. 102-103.

východní hranici Normandie.¹²⁵ Vilém navíc mohl využít podpory některých bretonských šlechticů, v chystané invazi do Anglie.

V témže roce totiž zemřel anglický král Edward Vyznavač a ten na smrtelném loži změnil své původní rozhodnutí ohledně nástupnictví a zvolil svým nástupcem hraběte Harolda Godwinsona z Wessexu. Není zcela jasné, co se v té chvíli přesně odehrávalo a co vedlo Edwarda k tomu, změnit své rozhodnutí ohledně nástupnictví. Podle *Vita Ædwardi* byl král před smrtí často navštěvován svou ženou Edith, hrabětem Haroldem a arcibiskupem Stigardem z Winchesteru,¹²⁶ kteří byli proti zvolení vévody Viléma králem. Při rozmluvě mezi vévodou Vilémem a Haroldem před bitvou u Hastingsu, jak píše Vilém z Poitiers, ospravedlňuje Harold svůj nárok na trůn.¹²⁷ Další možností, kterou nám předkládají anglické prameny, jako například kronika Viléma z Malmesbury, je možnost, že hrabě Harold byl zvolen králem anglickými duchovními a šlechtici až po smrti krále Edwarda.¹²⁸ Obě varianty se zdají být pravděpodobnými. Přikláním se spíše k názoru, že pokud připustíme fakt, že král Edward ustanovit vévodu Viléma svým nástupcem, je pravděpodobné, že výše zmíněné osoby se snažili na poslední chvíli změnit královo rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že král byl slabý a umíral, jeví se pravděpodobné, že nakonec podlehl a zvolil za svého nástupe Harolda. Tím se zamezilo nespokojenosti anglických velmožů s cizím králem, protože byl starým panovníkem zvolen Anglo-sas.

Vévoda Vilém, jakmile vyslechl zprávy o zvolení hraběte Harolda králem Anglie, začal plánovat invazi. Snažil se zajistit si podporu u mocných osob své doby. Vévoda Vilém oslovil německého císaře Jindřicha IV., římského papeže Alexandra II. a dánského krále Sweyna II.¹²⁹ Pokud se však pozorněji podíváme na zmíněný výčet, je možné si položit několik otázek. Hlavní otázkou je, proč ve výčtu chybí mladý francouzský král Filip I. nebo jeho matka Anna Kyjevská? Dalo by se usuzovat, že buď vévoda Vilém nebral na vědomí, že by měl král Filip nebo jeho matka nějakou reálnou moc, nebo, že vévoda Vilém nechtěl žádat o pomoc francouzského krále. Pokud se podíváme na první variantu, tak v době, kdy se Vilém chystal vyrazit do Anglie, se Anna Kyjevská snažila za každou cenu udržet svůj vliv na francouzském dvoře, ať už sňatkem s hrabětem Ralphem IV. z Valois, nebo spojenectvím s Balduinem V. Flanderským. Je tedy vidět, že královský

¹²⁵ DOUGLAS, *William the Conqueror*, s.178-179; Vilém z Jumiége, s. 222-224.

¹²⁶ *Lives of Edward Confessor: III. Vita Æduardi regis qui Apud Westmonasterium Requiescit*, H. R. LUARD (ed. et trans.), London 1858, s. 431.

¹²⁷ Vilém z Poitiers, s. 397-399.

¹²⁸ *History of the Kings of England and the Modern History of William of Malmesbury*, J. SHARPE (ed.). London 1815, s. 291.

¹²⁹ Vilém z Poitiers, s. 388-389; BATES, *William the Conqueror*, s. 79-81.

dvůr se zmítal ve zmatku a toho možná chtěl nepřímo vévoda Vilém využít. Poslední možnost dává zřejmě lepší logickou odpověď, protože francouzský král nebo jeho opatrovníci by těžko schvalovali kroky svého vazala, které by znamenaly, že by se vazal stal mocnější než sám panovník.¹³⁰ Jindřich IV., v té době již císař Otonské říše, byl v době invaze velice mladý a je tedy otázkou proč by chtěl Vilém podporu tohoto panovníka. Na druhé straně mohl mít pro žádost o pomoc podobný, ne-li stejný důvod jako ten, proč vévoda Vilém vyjednával s papežskou stolicí. Podpora papeže Alexandra II. je ovšem dokázána až po invazi, kdy normanský vévoda vykonal pokání a byl jeho nárok potvrzen i pozdějšími papeži. Vévoda Vilém si chtěl zajistit alespoň politickou podporu a ospravedlnění svého nároku na královský trůn v Anglii. Jak císař, tak papež měli v té době nezpochybnitelný politický vliv. Pokud si tedy normanský vévoda zajistil jejich podporu, málokdo mohl zpochybnit jeho rozhodnutí o invazi do Anglie.¹³¹ Naproti tomu není zcela jasné, proč si podle kronikáře vévoda Vilém sjednal spojení s dánským králem Sweynem II. Sweyn II. totiž v předchozím čase častěji podporoval krále Harolda. Informace o vyjednávání Normanů je tedy poměrně nevěrohodná, navíc v žádném jiném dochovaném prameni není o těchto vyjednáváních ani jediná zmínka.

Ať už s podporou výše zmíněných osob nebo bez ní, shromáždil vévoda Vilém během léta roku 1066 vojsko a stavěl lodě. Podle tvrzení Viléma z Poitiers a Viléma z Jumiége čítala normanská flotila 3000 lodí.¹³² Tento odhad může být poněkud nadnesený, ovšem nelze popřít fakt, že se mu podařilo shromáždít neobyčejně početnou armádu i na tehdejší poměry. Tvořili ji jak normanští bojovníci samotného vévody Viléma a jeho šlechticů z Normandie a Maine, tak velké oddíly žoldnéřů, dobrovolníků a spojenců z Flander, Bretaně a z jiných částí Francie. Přestože byla flotila i armáda připravena již na konci léta, nepříznivý vítr donutil lodě vyplout až koncem září. Důvodem by mohlo být i to, že zhruba v té samé době rozpustil armádu král Harold kvůli začínajícímu období sklizně. Normané přistáli v Pevensey Bay v Anglii tedy zcela bez komplikací. Okamžitě se přesunuli několik kilometrů východně k Hastingsu, kde se opevnili a čekali na vojsko krále Harolda.¹³³ Toto místo si vévoda Vilém vybral záměrně, neboť se nechtěl vzdálit od moře, jeho jedinému spojení s Normandií a tudíž se zásobami.

¹³⁰ BRADBURY, J., *The Capetians*, s. 111.

¹³¹ HUSCROFT, *The Norman Conquest*, s. 120-123.

¹³² Vilém z Jumiége, s. 224-225; Vilém z Poitiers, s. 391-392.

¹³³ Vilém z Poitiers, s. 394; Vilém z Jumiége, s. 224; HUSCROFT, *The Norman Conquest*, s. 124.

Král Harold se svým vojskem přitáhl záhy. Jen co se na severu vypořádal s invazí Norů, které vedl vikingský vůdce Harald Hadráda, vyrazil na jih, aby porazil Normany. Armády vévoda Viléma a krále Harolda se střetly na svahu Senlac Hill ve východním Sussexu. Armády byly zhruba stejně početné a král Harold měl výhodu, že stál na vrcholu kopce. Přesto dokázal vévoda Vilém v této rozhodující bitvě zvítězit. Král Harold, spolu se svými nejlepšími bojovníky v bitvě padl a tím umožnil Vilémovi z Normandie, aby se stal anglickým králem.¹³⁴ Od této chvíle se vztah normanských vévodů, potažmo nyní již anglických králů, s francouzskými králi rozhodně změnil. Normanští vévodové již nebyli pouze mocnými vazaly francouzských panovníků, ale králové na stejné mocenské úrovni. Tento vztah již, ale není předmětem našeho zkoumání, neboť se výrazně od předchozích vztahů a dějů odlišuje.

¹³⁴ HUSCROFT, *The Norman Conquest*, s. 130-134; Vilém z Poitiers, s. 400-417; Vilém z Jumiége, s. 227-229.

5. Obraz normanských vévodů a západofranckých králů v pramenech

Začneme s obrazem normanského vůdce Rolla. Zde můžeme použít víceméně pouze kroniku Duda ze Saint-Quentinu, protože Flodoard, který žil ve stejné době jako Rollo, se o něm prakticky nevyjadřuje. Pokud už o něm hovoří, používá titul *princeps Nordmannorum*, kterým jmenuje i jiné vikingské vojevůdce. Také označuje Rolla častěji křesťanským jménem Robert, které Norman přijal při křtu.¹³⁵ To nám může napovědět, že Flodoard zřejmě nehodlal psát o pohanském severanovi, ač byl sebedůležitější pro politiku v severní Francii. Hlavně je třeba zmínit, že Flodoard se zajímal předně o události na východě mezi západofranckou a východofranckou říší. Naopak Dudo ze Saint-Quentinu hovoří o Rollovi poněkud více a zmiňuje celý jeho život. Podle kronikáře byl Rollo synem dánského velmože. Jak píše Vilém z Jumiége, který vychází z Duda, „...*hrabě velmi mocný, otec Rolla a Gurima...*“¹³⁶ Oba kronikáři se při popisu normanského vůdce shodují na tom, že po křtu se Rollo plně sžil s křesťanskou vírou a jeho charakter se vylepšil. V kronikách je zmíněno darování půdy pro církev v Rouenu, Evreux, Bayeux a dalších, čímž chtěli autoři ukázat rozsah zbožnosti normanského vůdce.¹³⁷ Je tedy vidět, že se pokoušeli vyobrazit vikinga skrz křesťanské hodnoty.

Jako další se v kronikách objevuje Rollův syn Vilém Dlouhý meč. Tento normanský vůdce vyrůstal už v částečně křesťanském prostředí a jeho matkou byla Popa, dcera franckého šlechtice. Jak Dudo, tak Vilém z Jumiége se o něm vyjadřují velice pozitivně. Vilém z Jumiége doslova říká:

*„...udržoval ve svém srdci neměnnou věrnost Kristu, svému králi. Byl vysoký a pohledný; jeho oči zářily. Byl laskavý pro muže dobré vůle, strašný jako lev pro své nepřátele...“*¹³⁸.

Tento popis je možná nejuvstíženější souhrn Vilémových vlastností a jeho obrazu v obou kronikách. Je to ovšem v podstatě obraz dobrého křesťanského šlechtice, a tudíž je velice obtížné přesně určit, jaký skutečně Vilém byl.

¹³⁵ Flodoard, s. 1-6.

¹³⁶ „...*le duc très-puissant, le père de Rollon et de Gurim...*“ Vilém z Jumiége, s. 22; Dudo ze Saint-Quentinu, s. 141.

¹³⁷ Vilém z Jumiége, s. 55.

¹³⁸ „...*conserver pour son coeur fidelité inaltérable au Christ, son roi. Il était d'une taille élevée et beau visage; ses yeux était étincelans. Il se montrait plein de douceur pour les hommes de bonne volonté, terrible come un lion pour ses ennemis...*“, Vilém z Jumiége, s. 61.

Poslední Norman, kterého zmiňuje Flodoard ve své kronice, je Richard I. Flodoard ovšem o vévodovi mluví pouze několikrát a to jen v souvislosti s králem Lotharem a pouze na konci svého díla v roce 960 a 961.¹³⁹ Naproti tomu Dudo ze Saint-Quentinu má Richarda I. jako vzor křesťanského vladaře. Už v úvodu části, která se věnuje normanskému vévodovi, Dudo píše:

„Tedy ctěný život Richarda, vévody označeného v paměti nejmocnější a posvátnou vzpomínkou, jako urozený, nejskvělejší a s pamětihodnou laskavostí, vévoda nejslavnější, z nejskvělejšího a nejvznešenější rodu...“¹⁴⁰

Tyto sympatie vycházejí z toho, že Dudo psal svou kroniku mezi lety 996 a 1015 na objednávku samotného vévody Richarda. Přestože byl vévoda v době dopsání kroniky po smrti, Dudo mu i přesto věnoval mnoho pozornosti a vykreslil Richarda jako dokonalého člověka. Vilém z Jumiége převzal Dudonův obdiv k Richardovi, jak je možno vidět zde: „...jeho syn Richard brilantní s dokonalou nevinností...“.¹⁴¹ Přesto není v jeho kronice Richard líčen tak dokonalým, jako u Duda. I tak se ale oba shodnou, že vévoda byl skvělý vládce, který pro Normandii vykonal mnoho podstatného.

Vilém z Jumiége věnuje více pozornosti nástupci Richarda I, vévodovi Richardovi II.. Ve své kronice ho označuje jako „nejdražší perlu Kristovu“, a kromě toho vyzdvihuje jeho rytířské úspěchy. V tomto duchu poté popisuje i jeho činy, kdy je Richard neohrožený při střetu s nepřáteli a moudrý během politickým jednáním a promluvách. Richer z Remeše se o Richardovi ve své kronice nezmiňuje, a obecně nepopisuje normanské vévody, tudíž jeho kroniku nyní nebudu používat k analýze této osobnosti.

Pro vykreslení osobnosti Richarda III. budeme dále vycházet z kroniky Viléma z Jumiége. Kronikář při popisu Richarda III. říká, že přestože nevládl v Normandii dlouho, byl důstojným nástupcem svého otce. Richard byl podle Viléma otráven a poté co nastoupil jeho bratr Robert uvádí, že „...činil pokání za to co udělal...“.¹⁴² Tím může být samozřejmě míněno Robertovo povstání proti Richardovi, ale dá se to vyložit i tak, že Robert svého bratra otrávil. Každopádně nový vévoda podle kronikářů držel Normandii železnou rukou. To, že se v závěru života Robert vydal na pouť do Jeruzaléma, považoval kronikář Vilém z Jumiége za velice zbožný čin.

¹³⁹ Flodoard, s. 148-150.

¹⁴⁰ „*Igitur venerabilis vitae Ricardus, dux insignis memoriae praepotentissimus sancteque recordationis patricius nitidissimus, atque rememorandae benignitatis marchio famosissimus, insignissimo luculentae et nobilissimae prosaplae...*“ Dudo ze Saint-Quentinu, s. 218.

¹⁴¹ „...*son fils Richard brillant d'une parfaite innocence...*“, Vilém z Jumiége, s. 78.

¹⁴² „...*se repentant du mal qu'il fait...*“, Vilém z Jumiége, s. 150.

„Takže tento neporazitelný vévoda, svatý a příjemný Bohu, když zbožňoval Krista uprostřed vzdychání a vzlyků ze dna svého srdce a navštívil svatá místa, se vrátil z této požehnané expedice...“¹⁴³

Poslední normanskou osobou kterou zmíním, je vévoda Vilém Dobyvatel. Vilém z Jumiége i Vilém z Poitiers psali svá díla během života této významné osoby. Je tedy logické, že oba kronikáři vyzdvihují charakter a činy normanského vévody. Hned v úvodu částí popisujících život vévody Viléma zmiňuje Vilém z Jumiége *„vítězství a úspěchy Viléma, které si připsal ve vévodství“*, a také *„slavné činy“*¹⁴⁴. Vilém z Poitiers ve svém díle přímo vévodu Viléma necharakterizuje přímým popisem, ale z velkého množství zmínek o něm a o jeho činech máme jasnou představu, jakým ho kronikář viděl.

„Byl znám mezi všemi Normany, kterým byl věrný jako otec, ať v míru nebo ve válce, byl stejně známý pro jeho odvahu a moudrost v tom, že se na mír díval jako na válku, a pociťoval velkou a zbožnou náklonnost k nebeskému panovníkovi. Věděl, že tento miláček Normanů, byl velkým terorem Angličanů.“¹⁴⁵

Vilém Dobyvatel byl skutečně výjimečná osobnost, přesto v Anglosaských kronikách byl vylíčen jako krutý a špatný panovník. Kroniky také odsuzují celou invazi do Anglie a její dobytí.

„Byl velmi zlý a tvrdý na svou zemi a své muže a na všechny své sousedy; a velmi impozantní; a skrze rady zlých lidí, které mu byly vždy příjemné, a skrze jeho vlastní hrabivost unavoval tento národ armádou a nespravedlivými příspěvky.“¹⁴⁶

Nyní je třeba představit obraz i druhé strany, tedy západofranckých a francouzských panovníků. Karel III. je v kronikách normanských autorů, ale i podle Flodoarda, spíše pasivní postavou. Objevuje se hlavně při jednání s Rollem o usazení Normanů na severu Francie. Poté přebírá větší roli vévoda Robert, který byl kmotrem

¹⁴³ *„Donc ce duc invincible, saint et agréable a Dieu, ayant adoré le Christ au milieu des soupirs et des sanglots sortis du fond de son coeur, et ayant visité les saints lieux, s'en revint de cette bienheureuse expédition...“*, Vilém z Jumiége, s. 165.

¹⁴⁴ *„victoires et triomphes Guillaume s'illustra dans son duché“*; *„les actions glorieuses“*, Vilém z Jumiége, s. 167.

¹⁴⁵ *„Il l'avait reconnu, entre tous les Normands, fidèle envers lui comme un père, soit en paix, soit en guerre, également fameux par son courage et par sa sagesse dans ce qui regardait la paix comme la guerre, et animé d'une grande et pieuse affection envers le souverain du ciel. Il savait que, chéri des Normands, cet homme était la très-grande terreur des Anglais.“*, Vilém z Poitiers, s. 427.

¹⁴⁶ *„He was very harsh and severe over his land and his men, and with all his neighbours; and very formidable; and through the counsels of evil men, that to him were always agreeable, and through his own avarice, he was ever tiring this nation with an army, and with unjust contributions.“*, *The Anglo-Saxon Chronicle*. M. SWANTON (ed. et trans.), New York 1996, ad. 1100.

Rolla, a se kterým viking jednal více než s králem. Proto mu normanští kronikáři věnovali více pozornosti než králi Karlovi. Karel III. je zmíněn pouze při záznamu o bitvě u Soissons, kde prohrál a byl uvězněn.

Syn Karla III. Ludvík IV. Zámořský je ovšem postava, která je popisována podobně z franckého i z normanského pohledu. Flodoard o Ludvíkovi hovoří s jistým respektem, který náleží panovníkovi, ale zároveň uvádí některé jeho zločiny. Jako příklad Flodoard zmiňuje, že král v roce 938 zaútočil na obec Corbeni a nerespektoval dary, které tamější mniši dostali od jeho otce. To nám může ukazovat, že Ludvík nebyl podle Flodoard ideální křesťanský panovník. Navíc větší zásluhy, a dalo by se říci i moc, přisuzuje spíše vévodovi Hugovi Velikému. Dudo a Vilém z Jumiége tento pohled hodně sdílejí. Jejich popis událostí je ještě lehce zabarven tím, že přisuzují Ludvíkovi určitý druh viny na vraždě Viléma Dlouhý meč. Kronikáři ho připodobňují dokonce k Pilátovi Pontskému: „...*následoval příkladu Piláta, který připustil vraždu a odsoudil Krista k popravě na kříži.*“¹⁴⁷ Celkově to není příliš lichotivý obraz středověkého křesťanského panovníka. Na těchto příkladech je vidět, že Ludvík IV. si nevysloužil přílišné sympatie dobových kronikářů. Ludvík IV. měl ovšem dost problémů, které musel řešit, což rozebírám ve 3. kapitole.

Dále už musíme vycházet hlavně z normanských kronik Duda ze Saint-Quentinu a Viléma z Jumiége. Je tedy jasné, že jak král Lothar, tak Ludvík V. nejsou popisováni nijak výrazně. Důvodem budou jejich nepřátelské kroky vůči vévodům v Normandii, tedy hlavně proti Richardovi I. Vilém z Jumiége popisuje, že král Lothar shromáždil nepřátele Richarda, jako byl Thibauld z Blois, Balduin z Flander a Geoffroi z Anjou, na „odporné schůzce“¹⁴⁸, tedy na odporné schůzce. Dudo se o králi Lotharovi nezmiňuje prakticky vůbec. Pouze na začátku jeho vlády zmíní, že novým králem je Lothar, a pak na konci své kroniky zmíní, že král je mrtev. Je pravděpodobné, že ho nezmiňuje schválně z důvodu, že Lothar byl nepřítelem Richarda I.. Pak je tu ovšem kronika Richera z Remeše. Tento francký kronikář, který částečně upravil kroniku Flodoarda a doplnil jí o několik dalších záznamů, nám ukazuje krále Lothara z jiného světla. Podle něj byl Lothar velice schopný panovník, který se pokoušel rozšířit dominium Karlovců na hodně nezávislý jihozápad.

¹⁴⁷ „...*suivant l'exemple de Pilate, qui relache l'homicide et condamna le Christ au supplice de la croix.*“
Vilém z Jumiége, s. 81.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 99.

Richer také zmiňuje, že Lothar po obležení a dobytí Verdunu roce 986 propustil zajatce, čímž ho chtěl vykreslit jako milosrdného panovníka.¹⁴⁹

Ludvík V., syn Lothara a poslední karlovský král se v normanských pramenech neobjevuje vůbec. Po smrti krále Lothara nám Vilém z Jumiége říká, že na trůn nastoupil hned Hugo Kapet. Ludvík V. se objevuje jen v kronice Richera z Remeše. Ten ho zmiňuje už za života jeho otce, kdy se stalo, že Ludvík jako dítě neměl vychovatele a byl tak neschopen vládnout.¹⁵⁰ Poté popisuje jen korunovaci, kde vděčně přijímá rady přítomných šlechticů a nakonec jeho smrt bere jako tragédii pro království.

Hugo Kapet, byť na královském trůnu nebyl dlouho, zapůsobil spolu se svým synem Robertem Zbožným na kronikáře, které analyzuji. Richer z Remeše dodává králi Hugovi jistou dávku skromnosti, když v jeho kronice panovník říká:

„Kdyby Ludvík božské paměti, syn Lothara, zanechal po své smrti potomka, bylo by možné, abych ho následoval, ale protože neexistuje žádný přímý nástupce královského rodu, jak všichni vědí, byl jsem vybrán vámi a dalšími knížaty a také těmi nejvlivnějšími mezi vazaly a já kráčím ve vašem čele“¹⁵¹

Je samozřejmě otázkou, zda by se skutečně Hugo nepokusil získat trůn, když disponoval největší mocí v zemi. Nicméně kronikář věnuje více pozornosti jeho sokovi Karlovi z Lotrinska. Dá se tedy usuzovat, že Richer byl spíše na straně Karla než Huga. V normanských kronikách je Hugo Kapet líčen jako důležitý spojenec vévody Richarda I., hlavně byl jeho chráněncem po smrti vévody Huga Velikého.

Hugův syn Robert II. si u kronikářů na obou stranách vysloužil uznání a sympatie. Richer z Remeše ho popisuje při nástupu na trůn slovy: *„...tolik ducha a talentu, že vynikal současně ve vojenském umění a stejně zběhlý byl i v božích a kanonických zákonech...“¹⁵²* Stejně tak Vilém z Jumiége dává králi Robertovi přídomek *„velmi zbožný král“¹⁵³*, ale jinak se k němu nevyjadřuje nijak výrazněji.

¹⁴⁹ Richer z Remeše, *Histoire de son temps*, Pertz, G.-H. (ed. et trans.), Paris 1845, s. 134.

¹⁵⁰ Richer z Remeše, s.117.

¹⁵¹ *„Divae memoriae Ludovico Lotharii filio orbi subtracto, si proles superfuisset, eam sibi successisse dignum foret. Quia vero regiae generationi succesio nulla est, idque omnibus ita fore patet, vestri caeterorumque principum, eorum etiam qui in militari ordine potiores erant optione assumptus, praemineo.“* Richer z Remeše, s. 180.

¹⁵² *„...tanta industria atque sollertia clarum, ut et in rebus militaribus preacelleret, et divinis ac canonicis institutis clarissimus haberetur...“*, Richer z Remeše, s. 160.

¹⁵³ *„roi très-pieux“*, Vilém z Jumiége, s. 107.

Jelikož vycházím primárně z normanské kroniky, je život a obraz krále Jindřicha dosti zkrácený a neúplný. Celkově budí dojem, že je ve stínu svého otce Roberta II. Zbožného. Hlavní události, které kronika popisuje, je problém krále Jindřicha při nástupu na trůn s jeho matkou a bratrem. Navíc král nevládl dlouho, a tak k němu nestihl Vilém z Jumiége zaujmout stanovisko, takže se dá říct, že ho vidí spíše neutrálně.

Jak je tedy vidět, obraz jednotlivých osobností závisí na samotném kronikáři. Normanští kronikáři primárně vyzdvihují činy svých vévodů, kteří jsou v jejich očích ideálem křesťanského vládce a rytíře. S tím je samozřejmě spojen i fakt, že tito kronikáři částečně zamlčují nebo upravují samotné události, aby jednak zakryli pochybné kroky normanských vévodů a aby také patřičným způsobem zdůraznili ty správné. Z toho důvodu bývají také většinou moderními historiky označováni za nedůvěryhodné. Naproti tomu franští kronikáři, jako Flodoard nebo Richer z Remeše, nevěnují normanským vévodům tolik pozornosti. Spíše se zajímají o francké a později francouzské krále, které sice také do určité míry idealizují, přesto si ale nechávají jistý odstup, díky kterému jejich záznamy působí důvěryhodněji a méně zaujatě než normanské. Z obou skupin kronik se však dá vyčíst mnoho podstatných podrobností, které jsou stěžejní pro lepší pochopení dobových souvislostí a pohledů jednotlivých stran na politické scéně v severní Francii.

Závěr

Cílem této práce bylo prozkoumat vztahy, které měli západofranští a později francouzští králové a normanští vévodové v období od roku 911 až do 1066, v dobových kronikách. Ve své práci jsem se snažil přiblížit nejen osobnosti desátého a jedenáctého století severní Francie, ale hlavně i události a souvislosti, které ovlivňovali politické dění v této oblasti. Dobové prameny nám poskytují jen nejistý obraz, který ovšem lze zpřesnit pomocí porovnání pohledů a názorů v jednotlivých kronikách. Právě toto porovnávání v jednotlivých normanských, franckých a anglických kronikách bylo klíčovým prvkem při studiu vztahů, které Normané a franští králové měly.

Nejprve jsem zkoumal události, které spojovali francké a později francouzské krále s Normany. Začal jsem rokem 911, kdy se Rollo usadil v Normandii a kdy získal území od krále Karla III. Prostřáčka. Jejich vztah se ukázal být poněkud nejasný, vzhledem k malému množství záznamů v kronikách. Karel III. se možná bál hrozby, kterou Rollo a jeho válečníci představovali, ale na druhou stranu se ukázali být mu dobrými spojenci. Pozdější králové Robert a Rudolf neměli s Normany až do nástupu Rollova syna Viléma příliš dobré vztahy. Vilém se snažil spolupracovat jak s králem Rudolfem, tak s králem Ludvíkem IV. Zámořským. Ovšem tato spolupráce ke konci Vilémova života přestala fungovat, a dalo by se říci, že to bylo jednou z příčin vraždy normanského vládce. Vilémův syn Richard I., který si přisvojil titul vévoda, se snažil udržet si dobré vztahy s Ludvíkem, přesto se více obracel na vévodu Huga Velikého a později pomohl jeho synovi Hugo Kapetovi stát se králem. Normanského vévodu Richarda II. a krále Roberta II. spojovala nejen silná víra, ale i spojenectví jejich otců.

Obecně se dá říci, že normanští vévodové udržovali většinou s kapetovskými králi dobré vztahy. Jednou z výjimek je nepřátelství vévody Viléma Dobyvatele a krále Jindřicha I., což vyústilo v několik neúspěšných invazí do Normandie. Období desátého a jedenáctého století bylo pro oblast severní Francie poměrně bouřlivým. Agresivní politika normanských vévodů, která narážela na politiku posledních Karlovců, mnohdy vyústila ve války a nájezdy, přesto tu byly i krátké doby míru a vzájemných spojenectví. Jak je tedy vidět, před nástupem Kapetovců na trůn, se nedá říci, že by normanští vévodové měli jednotný postoj vůči svým panovníkům v Paříži.

Stejně tak neměly jednotný postoj prameny, ze kterých jsem ve své práci vycházel. Kroniky z normanského prostředí, jako je kronika Duda ze Saint-Quentinu *De moribus et actis primorum Normanniae ducum* nebo i Viléma z Jumiége, jednoznačně a mnohdy

očividně straní normanským vévodům, hlavně Richardovi I. a Vilému Dobyvateli. Proto bývá jejich důvěryhodnost mezi moderními historiky často zpochybňována, přestože nám předkládají některé zajímavé detaily z jejich doby a pomáhají nám pochopit, nebo aspoň nahlížet na události jiným úhlem pohledu. Frančtí a francouzští králové jsou popisováni v lepším světle v kronikách, které pocházejí od autorů z Remeše, jako Flodoard nebo Richer. Jejich kroniky se nedají nějak lokálně omezit, jako ty normanské a tudíž působí i důvěryhodnějším dojmem. Přesto je třeba říci, že i tyto kroniky straní franckým a francouzským králům, byť ne tak očividně. Poslední skupina kronik, které jsem v této práci analyzoval, byly kroniky anglické. Ty jsou podobné franckým kronikám tím, že podobně jako ony straní svým ostrovním králům, ale rozdíl je v tom, že v souvislosti s normanskou invazí do Anglie 1066, jsou Normané a jejich vévodové popisováni jako nepřátelé a ti nejhorší z nejhorších.

Touto prací jsem se snažil přispět k lepšímu pochopení událostí v severní Francii v desátém a jedenáctém století. Věřím, že zhodnocení těchto událostí povede k lepšímu pochopení dějin západní Evropy. Normané totiž velice zásadním způsobem ovlivnili dějiny nejen v severní nebo západní Evropě. Jejich vliv sahal od Anglie a Normandie, přes jižní Itálii až po Antiochii a Jeruzalém na východě. Zde všude zanechali normanští dobrodruzi nesmazatelnou stopu. Je tedy škoda, že jejich stopa není v českém prostředí dobře zmapována, i když to můžeme chápat, vzhledem k tomu, že na našem území neměli Normané takový vliv jako jinde. Tyto události nejsou českými historiky příliš zkoumány a ani mnoho publikací se jimi nezabývá. Bylo by tedy rozhodně zajímavé více zkoumat vztahy a vlivy Normanů v jednotlivých částech Evropy a porovnávat je mezi sebou.

Seznam použitých zdrojů

Prameny:

Annales de Flodoard, P. LAUER, (ed.), Paris 1903

Des mémoires relatifs à l'histoire de France: Vilém z Jumiége, Histoires de ducs de Normandie, Vilém z Poitiers, *Vie de Guillaume le Conquérant*, M. GUIZOT (ed. et trans.), Caen 1826

Dudo z Saint-Quentinu, *De moribus et actis primorum Normannorum ducum*, L. LAIR (ed.), Caen 1865

History of the Kings of England and the Modern History of William of Malmesbury, J. SHARPE (ed.). London 1815

Lives of Edward Confessor: III. Vita Æduuardi regis qui Apud Westmonasterium Requiescit, H. R. LUARD (ed. et trans.), London 1858

Recueil des actes de Charles III le Simple, F. LOT (ed.), Paris, 1949

Recueil des actes de Lothaire et de Louis V rois de France (954–987), L. HALPHEN a F. LOT (edd.), Paris, 1908

Recueil des actes des ducs de Normandie de 911 à 1066, M. FAUROUX (ed.), Caen, 1961

Richer z Remeše, *Histoire de son temps*, Pertz, G.-H. (ed. et trans.), Paris 1845

The Anglo-Saxon Chronicle. M. SWANTON (ed. et trans.), New York 1996

Literatura:

ARBMANN, H.: *Vikingové*, Praha 1969

BANCKOVÁ, C.: *Vikingové*, Praha 2018

BATES, D.: *West Francia: The Northern Principalities*, in REUTER, T. (ed.): *The New Cambridge Medieval History*, 3.svaz, Cambridge 1999

BATES, D.: *Normandy before 1066*, London 1982

BATES, D.: *William the Conqueror*, London, 1989

BAUDIN, P.: *Chefs normands et élites franques, fin IXe siècle–début Xe siècle*, in BAUDIN, P. (ed.): *Les fondations scandinaves en Occident et les débuts du duché de Normandie*, Caen 2005

BEDNAŘÍKOVÁ, J.: *Stěhování národů a sever Evropy*, Praha 2017

BRADBURY, J.: *The Capetians: Kings of France, 987-1328*, London, New York 2007

BROWN, R. A.: *The Normans and the Norman Conquest*, London 1969

CROUCH, D.: *The Normans, The History of the dynasty*, London 2007

- DOUGLAS, D. C.: *William the Conqueror. The Norman Impact upon England*, Berkeley 1964
- GILBERT, M.: *Les Normands et l'influence nordique en France*, Fécamp, Durand, 1945-1946
- GRAHAM-CAMPBELL, J. a kol.: *Svět Vikingů*, Praha 1998
- GUILLOT, O. – SASSIER, Y.: *Pouvoirs et institutions dans la France médiévale*, 1.sv.: *Des origines à l'époque féodale*, Paris 2003
- HASKINS, Ch. H.: *Normani v evropských dějinách*, Praha 2008
- HUSCROFT, R.: *The Norman Conquest: A New Introduction*, New York 2009
- LAIR, J.-A.: *Le Siège de Chartres par les Normands (911)*, Caen 1902
- LAUER, P.: *Robert Ier et Raoul de Bourgogne rois de France (923-936)*, Paris 1910,
- LEMARIGNIER, J.-F.: *Recherches sur l'hommage en marche et les frontières féodales*, Paris 1886
- NEVEUX, F.: *L'aventure des Normands (VIIIe et XIIIe siècles)*, Paris 2009
- NEVEUX, F.: *La Normandie des ducs aux rois, X^e – XIIe siècle*, Rennes 1998
- OXENSTIERNA, E. C. G.: *The Norseman*, New York, 1965
- POISSON, H. - LE MAT, J. P.: *Histoire de Bretagne*, Coop Breizh 1993
- REYNOLDS, S.: *Fiefs and Vassals*, Oxford, 1994
- RICHÉ, P.: *The Carolingians; A Family who Forged Europe*, Philadelphia, 1993
- SEARLE, E.: *Predatory Kinship and the Creation of Norman Power, 840–1066*. Berkeley, 1988
- THEIS, L.: *L'Héritage des Charles, De la mort de Charlemagne aux environs de l'an mil*, Paris 1990
- THEIS, L.: *Robert le Pieux: le roi de l'an mil*, Paris 1999
- WOLF, K.: *Daily life of the Vikings*, Westport 2004